

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

**Existuje rozdílný pohled na ženskou krásu a pojetí těla u
Romů a u majoritní skupiny?**

Martina Ptáčková

Bakalářská práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina PTÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **H08368**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Existuje rozdílný pohled na ženskou krásu a pojetí těla u Romů a u majoritní skupiny?**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce je založená na prostudované literatuře a na terénním výzkumu, který má za cíl odpovědět na výzkumnou otázku: Existuje rozdílný pohled na ženskou krásu a pojetí těla u Romů a u majoritní skupiny? Stručná osnova: 1. Úvod do problematiky pojetí ženské krásy a těla. 2. Kvalitativní výzkum prováděný mezi Romy a majoritní skupinou pomocí rozhovorů a dotazníku. 3. Závěr, který vyplynul z výzkumu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Eco, Umberto: Dějiny krásy, Argo 2005 Eco, Umberto: Dějiny ošklivosti, Argo 2007 Etcoffová, Nancy: Proč krása vládne světu, Columbus, Praha 2002 Wolf, Naomi: Mýtus krásy, Aspekt, Bratislava 2000 Fialová, Ludmila: Body image jako součást sebepojetí člověka, Univerzita Karlova v Praze Nakladatelství Karolinum, Praha 2001

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.


Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2010


Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2011


prof. PhDr. Petr Vorel, CSC.

děkan

L.S.


doc. MgA. Tomáš Petráň, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích 19.3.20011

Martina Ptáčková

Děkuji Mgr. Zbyňku Andršovi, Ph.D., za odborné vedení a pomoc při zpracování této bakalářské práce. Rovněž bych ráda poděkovala své rodině za podporu během celého studia a také všem respondentům, kteří mi poskytli cenné informace, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

NÁZEV

Existuje rozdílný pohled na ženskou krásu a pojetí těla u Romů a u majoritní skupiny?

ANOTACE

Tématem práce je pojetí těla a ženské krásy u Romů a u majoritní skupiny. Zaměřuje se na stereotypy, které lidé připisují druhým, na základě jejich vzhledu, na hodnocení spokojenosti s vlastním tělem a na ideál tělesné krásy. Hlavním cílem je odpovědět na otázku, zda se mezi Romy a majoritní skupinou nějakým zásadním způsobem liší vnímání vlastního těla a krásy nebo zda je chápou podobně, či dokonce stejně. V souladu s ideálem tělesného vzhledu a krásy prosazovaném západní společností, je pozornost zaměřena především na fyzickou stránku těla. Práce pojednává i o důležitosti duševní a vnitřní krásy.

KLÍČOVÁ SLOVA

krása, body image, tělo, majorita, Rom.

TITLE

Are there different views of female beauty and the concept of the body by gypsy and majority?

ANNOTATION

The bachelor work deals with a Gypsy's and a white majority's conception of a body and female beauty. The work compares stereotypes based on visual aspects and contentment with our body and a physical beauty ideal. The aim was to analyze a body perception and a beauty perception between a white majority and Gypsies. The work deals with importance of spiritual beauty despite the fact that western culture promotes physical appearance.

KEYWORDS

beauty, body image, body, majority, Gypsy.

OBSAH

1	ÚVOD.....	8
2	METODOLOGIE	11
3	POJETÍ KRÁSY	13
3.1	Krása, symetrie a průměrnost	15
3.2	Universální krása versus krása a kultura.....	17
3.3	Krása jako výhoda.....	18
3.4	Krása u Romů	20
3.4.1	<i>Rozhovory s Miss Roma ČR.....</i>	<i>20</i>
4	POJETÍ TĚLA	26
4.1	Tělo a kultura	26
4.2	„Ideální“ postava a typy postav	29
4.3	Tělo a stereotypy.....	32
5	ZÁVĚR.....	36
6	POUŽITÉ ZDROJE	38
	PŘÍLOHY.....	I

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou ženské krásy a pojetí těla. Zkoumá jednak majoritní skupinu a také Romy žijící v České republice. Snaží se odpovědět na to, zda existují rozdíly ve vnímání vlastního těla a ženské krásy u konkrétní etnické skupiny (u Romů) a u majority. Zaměřuje se na emocionálně afektivní hodnocení vlastního těla, předsudky panující ve společnosti vůči obézním či štíhlým lidem, na negativní postoj k vlastní váze, snahu zhubnout, být přitažlivý, dále se snaží vyložit, jaké fyzické či psychické znaky lidé považují za krásné nebo jestli mají krásní lidé v životě nějaké výhody. Cílem mé práce je odpovědět na hlavní výzkumné otázky na základě terénního výzkumu.

Existuje rozdílný pohled na ženskou krásu a pojetí těla u Romů a u majoritní společnosti?

Liší se nějakým způsobem péče o vlastní tělo?

Je u některé z těchto skupin patrnější snaha přiblížit se současnému „ideálu“ štíhlé postavy a dokonalé vizáže?

Je u některé z těchto skupin připisován celkovému vzhledu těla větší význam?

Jak vypadá ideálně krásný obličej a postava podle Romů a jak podle majority?

Jak jsou ženy obou skupin spokojeny se svým vzhledem a postavou?

Přiřazují lidé ostatním stereotypní vlastnosti na základě jejich vzhledu?

V odborné literatuře a výzkumech nebyla dlouho tématům jako jsou pojetí těla a krásy připisována velká důležitost. Avšak v posledních letech nabývá tato problematika na významu. Lidské tělo můžeme chápat nejen jako souhrn orgánů, ale také jako prostředek sebechápání a seberozvíjení. Tělo je tedy využíváno jako systému biologického rodu, fyzického úkazu, psychické struktury a společenské reprezentace.¹ Člověk je tak ve svém chápání těla a krásy ovlivňován nejenom biologickými podněty (jako například snaha o reprodukci), ale také svými fyzickými (vzhled) a psychickými vlastnostmi, ale také společností, do které se lidské tělo rodí a která jej utváří a formuje. Tato oblast mě bude v práci zajímat především, zaměřím se totiž na pojetí těla a krásy člověka v jeho kulturním prostředí.

¹ FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001. str.21

Existují nesporné důkazy o jistém univerzálním chápání krásy, jež je patrně ovlivněno touhou člověka předat své geny dál a k tomuto účelu si vybrat jedince s biologicky nejvýhodnějšími parametry. Avšak naproti tomu například Umberto Eco ve svém díle *Dějiny krásy* prezentuje představy o kráse a těle tak, jak se v průběhu tisíciletí měnily.² Z toho vyplývá, že velkou měrou ovlivňuje lidské chápání krásy společnost a prostředí, ve kterém člověk žije.

Poprvé se tělo jako sociologický a psychologický aspekt v odborné literatuře objevilo ve dvacátých letech 20. století a to prostřednictvím Paula Schildera. Nicméně k největšímu zvýšení zájmu došlo v 90. letech, kdy vznikla samostatná vědní disciplína sociologie těla.³

Tento vědní obor má patrně nejbližší také k antropologickému pojetí těla. Jsou to dva příbuzné a prolínající se obory, které jsou vystavěny na podobných teoretických základech. Velkou měrou tuto tematiku doplňují také gender studies, jež zkoumají kulturní konstrukce mužství a ženství. V různých společnostech existují genderové stereotypy které popisují, jak má vypadat muž a jak žena. Genderově podmíněné jsou také standardy krásy. V naší společnosti jsou ženy daleko více než muži hodnoceny podle toho, do jaké míry odpovídají idealizovanému obrazu krásné ženy vytvořeného naší kulturou.⁴

Nejenom z toho důvodu byla oblast bádání v této práci omezena na ženskou část populace, velkou roli hrálo také to, že autorka práce je žena a má snazší a důvěryhodnější přístup k osobám stejného pohlaví.

V současné době se problematikou těla a krásy zabývá řada odborných publikací, jež byly velkou inspirací pro samotný vznik práce, nicméně množství do češtiny přeložených děl je značně omezené. Dále je třeba při volbě odborné literatury dávat pozor na relevanci těchto knih, mnohé se totiž zabývají konzumními a neseriózními radami, jak být co nejkrásnější, jak zhubnout nebo jak dosáhnout postavy snů. A dokonce i některé odborné publikace částečně odporují svým obsahem tomu, proti čemu bojují, což se týká knihy Marion Crookové: *V zajetí image těla, jak chápat a odmítat*

² ECO, Umberto. *Dějiny krásy*. Praha : Argo, 2005. str.8-14

³ GROGAN, Sarah. *Body image : Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada Publishing, 2000. str.11-12

⁴ Renzetti, Clarie M., Curran, Daniel J.: *Ženy, muži a společnost*, Karolinum, Praha 2003

mýty o tělesném image.⁵ Jako největší inspirace mi však posloužila tři odborná a zajímavá díla. Prvním z nich je kniha *Body image jako součást sebepojetí člověka* od Ludmily Fialové⁶ jež zkoumá psychologicko sociální pohled na lidské tělo reflektující české prostředí. Další přínosnou publikací je kniha Sarah Grogan: *Body image, psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*⁷, která uvádí množství prováděných výzkumů a jež mi byla velkou oporou při sestavování vlastních výzkumných otázek. Jako další přínos bych označila knihu autorky Nancy Etcoff: *Proč krása vládne světu*.⁸ Ta sice nahlíží na chápání krásy spíše z biologického hlediska, nastiňuje ale množství témat o lidské kráse podložených prováděnými vědeckými výzkumy. Naproti tomu Umberto Eco v díle *Dějiny krásy*⁹ a *Dějiny ošklivosti*¹⁰ chápe krásu, jako relativní měnící se entitu.

Co se týče problematiky těla a ženské krásy v současné literatuře věnující se Romům, neexistuje žádný vhodný pramen. Z toho důvodu je práce teoreticky zakotvená pouze obecně a konkrétním tématům chápání těla a krásy u Romů se později věnuje ve vlastní části práce.

Toto téma jsem si vybrala nejenom proto, že mě samotnou velice zajímá, ale zejména z toho důvodu, že je doposud málo prozkoumaná, jednak co se týče majority, ale hlavně v romské společnosti není tomuto tématu věnována dostatečná pozornost. Cílovou skupinou ale není celá společnost, tato práce je zaměřená pouze na ženy, věk zkoumaných není žádným způsobem omezený. Nicméně dotazovány nebyly pouze ženy, také muži mají hodně co říci v chápání ženské krásy a spokojenosti s tělem svých žen. I oni se velkou měrou podílejí na vytváření pohledu na tuto problematiku.

⁵ CROOKOVÁ, Marion. *V zajištění image těla : Jak chápat a odmítat mýty o tělesném image*. Ostrava : OLDAG, 1995

⁶ FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001

⁷ GROGAN, Sarah. *Body image : Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada Publishing, 2000

⁸ ETCOFF, Nancy. *Proč krása vládne světu*. Praha : Columbus, 2002

⁹ ECO, Umberto. *Dějiny krásy*. Praha : Argo, 2005

¹⁰ ECO, Umberto. *Dějiny ošklivosti*. Praha : Argo, 2007

2 METODOLOGIE

Tato kapitola je věnována podrobnému popisu prováděného terénního výzkumu a jednotlivých metod, které byly při jeho realizaci využívány. Dále budou opodstatněny důvody výběru metod, popsána lokalita výzkumu, etické stanovisko a komplikace, které mě při terénním výzkumu potkaly.

Terénní výzkum jsem prováděla v letech 2010-2011 mezi Romy zejména v Husově ulici v Pardubicích, kde v panelovém bloku žijí romské rodiny. Jedná se o takzvanou sociálně vyloučenou lokalitu, což jsou skupiny lidí, které jsou izolovány a stojí vně společnosti.¹¹ V tomto bloku panelových domů je umístěno sídlo občanského sdružení Darjav a to od roku 2002. Do této lokality jsem se dostala na základě náhodného doporučení spolu s mojí spolužačkou už při provádění předchozího terénního výzkumu a také při plnění stáže v neziskové organizaci. Sdružení Darjav mělo na průběh mého výzkumu významný vliv. V Husově ulici jsme se vyskytovaly v průběhu tří let poměrně často a někteří lidé si na naši přítomnost zvykli a získali jsme větší důvěru. Další místo, kde jsem ve výzkumu pokračovala, bylo Multikulturní centrum, nacházející se blízko autobusového nádraží v Pardubicích. Vzhledem k tomu, že téma této práce se zabývá nejenom Romy, ale i majoritní skupinou, výzkum jsem prováděla také uvnitř majority, což pro mě bylo daleko snazší, avšak na druhou stranu méně zajímavé.

Vzhledem k charakteru cílových skupin, jsem se rozhodla vydat cestou smíšeného výzkumu a provedla kombinaci kvantitativních a kvalitativních metod výzkumu a to zejména dotazníku určeného pro majoritní skupinu a rozhovorů s Romy. I když jsem si vědoma stěžejního významu zúčastněného pozorování v sociální antropologii, použila jsem ho pouze okrajově¹², především z důvodu toho, že mě zajímaly názory lidí ohledně mnou zvoleného tématu. Ještě před tím, než jsem vyrazila do terénu, nastudovala jsem si dostupnou odbornou literaturu, která pro mě byla inspirací při formulaci výzkumných otázek.

Jak už jsem zmínila, mezi Romy jsem zvolila metodu rozhovorů, které byly polostrukturované a v případech, kdy byl respondent ochoten se o tématu pobavit déle, změnil se v nestrukturovaný. Měla jsem dopředu připravené širší okruhy, nebo i konkrétní otázky, které jsem Romům kladla. Většinu rozhovorů jsem mohla nahrávat na mobilní telefon, pouze v případech, kdy si to někdo výslovně nepřál, jsem od záměru upustila. Nestalo se mi, že by mi někdo odmítl poskytnout rozhovor, i když později nebyl moc

¹¹ KREBS, V. *Sociální politika*. Praha : ASPI, 2004. str 124-125

¹² Při návštěvách v domácnosti hlavní informátorky Rózy.

ochotný se rozpovídat. Někdy se stávalo, že odpověď zněla pouze ANO či NE. Částečně to mohlo být způsobeno poměrně osobními otázkami ohledně spokojenosti s vlastním tělem či vzhledem. Dále jsem oslovila pomocí internetu dvě dívky, které uspěly v soutěži Miss Roma ČR a požádala je o rozhovor. Obě dvě mi prostřednictvím internetu ochotně poskytly cenné rozhovory. Konkrétně se jedná o vítězky ročníku 2007 Renatu Čonkovou a 2010 Pavlínou Lendelovou.

Stejně tak jsem i z majoritní společnosti oslovila dvě modelky, jednu bývalou a příležitostnou Moniku Markovou a druhou současnou a nadějnou Elišku Kubalákovou, které obě osobně znám. Dále jsem v majoritě zrealizovala dotazníkové šetření z důvodu většího obsáhnutí respondentů. Dotazník obsahoval podobné tematické okruhy a otázky, jaké jsem kladla Romům a to z toho důvodu, aby se daly výsledky obou metod navzájem porovnat a zhodnotit. Respondenti vyplňovali jednak otevřené a také uzavřené otázky. Dotazník jsem distribuovala jak v tištěné formě pomocí známých, tak v elektronické podobě přes internet. Celkem se mi vrátilo 41 vyplněných dotazníků, z toho od 27-mi žen a 14-ti mužů. Průměrný věk dotazovaných je 33 let.

Při výzkumu, ve kterém se pracuje s lidmi, je nezbytné dodržovat etické stanovisko. Z toho důvodu každý, s kým jsem prováděla rozhovor nebo dotazníkové šetření, byl seznámen s účelem práce. Dále všem respondentům byla zaručena anonymita. To je hlavní důvod, proč u níže uváděných citací nejsou (až na výjimky) uváděna jména. Před každým rozhovorem jsem dotazované seznámila s tématem a požádala je, zda si rozhovor mohou pro zjednodušení nahrát. Překvapilo mě, jak velké procento s tímto krokem souhlasilo. Dále jsem se snažila pokládat citlivé otázky ohledně vlastního těla nebo nedostatků tak, aby se dotyčný nemohl urazit.

Jistým problémem byly otevřené otázky v dotazníkovém šetření. Lidem se nechtěly vypisovat a často zůstávaly nevyplněné. Také návratnost dotazníků nebyla stoprocentní. Jako další komplikace se ukázalo dočasné uzavření sdružení Darjav, jež nám sloužilo jako výzkumná základna v Husově ulici. Nicméně tento problém jsme překonali, protože jsme poté navštěvovali klíčovou informátorku, která si přeje být označována pod přezdívkou Róza. Je to Olaška, která je velice sdílná a pohostinná, na každé návštěvě jsme dostali čaj nebo kávu, ale i jídlo. Měla jsem tedy možnost ochutnat například jejich tradiční pokrm perkelt. Vzhledem k tomu, že Rózu mé téma zajímalo a měla k němu hodně co říci, považuji ji za jednu z nejvýznamnějších respondentek, i když jsem si vědoma, že z důvodu toho, že je Olaška, nemůžu informace od ní zobecňovat na celou skupinu zkoumaných Romů, kteří mohou mít jiné kulturní zvyklosti.

3 POJETÍ KRÁSY

Filozofové a umělci nám v každém století zanechali definici krásy, většina z nich se ale shoduje na tom, že je to něco co se nám líbí. Všem co je krásné, máme tendenci připisovat také dobré vlastnosti. „Zdá se, že v tomto smyslu pro nás krásný znamená totéž co dobrý.“¹³

Krásná může být například krajina, věc, čin nebo lidská bytost. Jak už z podstaty tématu vyplývá, budeme se zabývat právě krásou člověka a to jak fyzickou, tak i duševní. Představa o kráse je dále závislá na konkrétní epoše a dané kultuře, i když nesporně existují jistá pravidla v pojetí krásy společná všem národům ve všech staletích.¹⁴ Toto téma bude dále rozebráno v podkapitole zabývající se krásou a kulturou a univerzálním pojetím krásy.

Nancy Etcoff tvrdí, že neexistuje žádná přesná definice krásy. Jinak jí vykládají slovníky, jinak lidé, kteří s krásou obchodují. Krása je, když někdo vstoupí do dveří a vy se najednou nemůžete nadechnout. Krása také vyvolává v člověku jisté pocity, jako jsou emoce či touha krásu vlastnit.¹⁵ Pro člověka je také typické připisování určitých vlastností krásným nebo ošklivým lidem, což může mít za následek vnik stereotypů spojených s jejich vzhledem.

Pro zajímavost Malý Ottův slovník naučný z roku 1905 uvádí že krása je: „dokonalost smyslně zřejmá, vlastnost jisté věci, jež představuje úplný soulad mezi vnitřním obsahem (idee) a vnějším zjevem (formy).“¹⁶ Lidé se od pradávna snaží vylepšovat svůj vzhled pomocí kosmetických přípravků. Slovem kosmetika se rozumí: „umění směřující k zachování, udržení, zjednání krásy tělesné prostředky přirozeně umělými.“¹⁷

Obsáhleji se věnuje tematice krásy i kosmetiky Domáci vševěd z roku 1925. „Krása je vjem, uspokojující naše smysly úměrností, ušlechtilostí, elegancí, nádherou, úchvatností, důstojností, vlnatostí, půvabností, vděkem, svěžestí, harmonií barev, tónů atd. Kráse pak škodí stáří, neklid a nerozumné šlechtění krásy, používání kosmetických švindlů či na chvílku vytvořené obarvené masky, „po jejímž odhalení objeví se svráštělý obličej.“¹⁸

¹³ ECO, Umberto. *Dějiny krásy*. Praha : Argo, 2005, str. 8

¹⁴ Tamtéž, str. 9

¹⁵ ETCOFF, Nancy. *Proč krása vládne světu*. Praha : Columbus, 2002, str. 12-13

¹⁶ Malý Ottův slovník naučný. Praha : J. OTTO, 1905, str. 1217

¹⁷ Tamtéž, str. 1204

¹⁸ Domáci vševěd. Praha : ŠOLC A ŠIMÁČEK, 1925, str. 397

Ošklivost je protiklad krásy, je to vše co budí odpor, co je hrůzostrašné, nechutné, tíživé, protivné, páchnoucí, atd.¹⁹

Mluvit o lidské kráse je složitější, než mluvit o kráse krajiny, zvířat nebo věcí. A to z toho důvodu, že člověk je nejenom bytostí fyzickou, ale může být i vnitřně krásný, prostřednictvím svých vlastností, které vypovídají o jeho duši. Tělesno od ducha, stejně jako duši od těla nelze oddělovat, protože se významně ovlivňují.²⁰

S podobnými tvrzeními jsem se setkala u Romů: „Já si myslím, že každá žena je krásná, hlavně povahou, každá má v sobě něco hezkého.“²¹

Respondentka 3: „Jako já nekoukám na tu krásu, spíš na tu povahu, jo, může být třeba někdo oblíbenější, oháknutej a přijde a bude se chovat špatně. Nezáleží na člověku, jak vypadá, ale jak je.“

Respondentka 4: „Pro mě je hezká ženská, z které vyzařuje něco, v čem je od těch ostatních jiná a to je na ní nejdůležitější.“

Na otázky o ženské kráse se lidé celkově vyjadřovali zdrženlivě a abstraktně. Často dávali do souvislosti s krásou právě vlastnosti a tvrdili, že jsou mnohdy i důležitější, než vzhled. Přesvědčila jsem se o tom, že je pro informatory složité definovat krásu.

Podobně tomu bylo i v dotazníkovém šetření u majority. Na otázku co je podle vás krása²² někteří neodpověděli. Nejčastěji se objevovalo tvrzení, že krása je soulad fyzické a duševní krásy, že každý člověk je něčím krásný a záleží na úhlu pohledu, že vyvolává v člověku příjemné pocity, nadšení, sympatie.

Další definicí bylo to, že se jedná o tělesné a duševní znaky, měnící se v historii, že krásu člověk potřebuje každý den, že je to něco, co z člověka vyzařuje, něco neuchopitelného, symetrického, je to subjektivní pojem, kolem kterého se točí svět. Vyzdvihovala byla také přirozená krása. Krása přírody, krajiny, květiny, rodiny, zdraví, přátelství.

Co se týče konkrétnějších znaků tělesné krásy, byly zmiňovány pěkné vlasy, jemné rysy v obličeji, úsměv, mládí, upřímnost, skromnost, něžnost, okouzlení, naplnění, něco, co nás osloví, pěkný vzhled, postava a atraktivita.

¹⁹ ECO, Umberto. *Dějiny ošklivosti*. Praha : Argo, 2007, str. 16

²⁰ FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001, str. 14-15

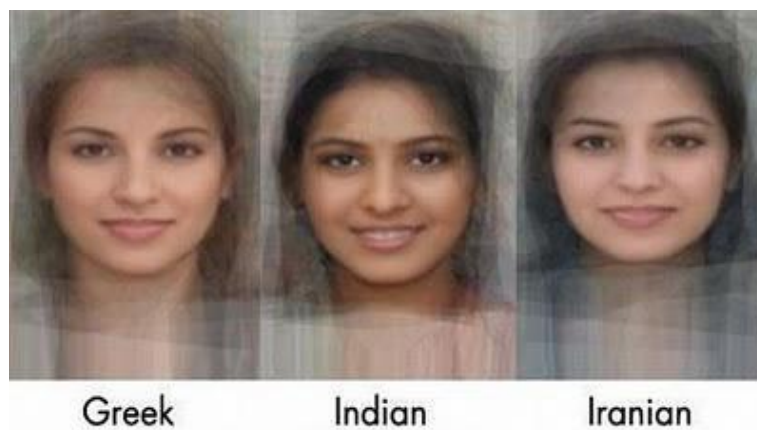
²¹ Respondentka 2

²² Příloha č. 2, otázka č. 1

3.1 Krása, symetrie a průměrnost

Různé výzkumy ukázaly, že průměrnost obličeje a velikost jeho jednotlivých částí (například očí, nosu, rtů) hrají velkou roli pro vznik standardů v posuzování krásy. Platon nebo Aristoteles se snažili v dávné historii nalézat krásu člověka v symetrii. Pro Plotina jde o „symetrii jednotlivých částí a jejich vzájemný soulad...krásné věci jsou dokonale symetrické.“ Touto symetrií mysleli vztah mezi jednotlivými částmi vyjádřený čísly. Podle nich pak vznikly různé směrnice vzdáleností jednotlivých částí obličeje. Všechny kultury dávají přednost geometricky symetrickým obličejům, avšak více než v symetrii kouzlo krásy tkví paradoxně v průměrnosti.²³

Francis Galton sbíral obrázky lidí, kteří spáchali vraždu, zabití nebo loupež a vytvářel fotomontáže překrýváním jejich tváří, aby získal univerzální zločineckou tvář. Věřil tomu, že to jak vypadáme, může ovlivňovat to, jak se chováme. Když poskládal jednotlivé obrázky do jednoho, zjistil, že výsledná tvář je hezčí, než ty, ze kterých je skládal. Tímto experimentem dal vzniknout metodě počítačového překrývání tváří. „Ve světě krátkých a dlouhých nosů, úzkých a kulatých očí, oválných a kulatých tváří, plných a úzkých rtů, si oko vytváří vlastní statistické hodnocení a hledá průměrné hodnoty.“²⁴ Tyto průměrné, avšak krásné tváře vzniklé překrýváním můžeme vidět na Obrázku 1.



Obrázek 1: Tváře jednotlivých národů vzniklé překrýváním²⁵

Průměrnost pak přináší revoluční myšlenku: pokud je kráska skutečně průměrností, pak nemůže být předem vtištěným ideálem v našich myslích, mechanismus, jenž překrývá

²³ ETCOFF, Nancy. *Proč kráska vládne světu*. Praha : Columbus, 2002, str. 20-23

²⁴ Tamtéž, str. 154-157

²⁵ *Cool Picture Gallery* [online]. 9.2.2011 [cit. 2011-03-01]. The Average Face of Women Across the World. Dostupné z WWW: <<http://www.coolpicturegallery.net/2011/02/average-face-of-women-across-world.html>>

tváře a vytváří průměrný obraz je vrozený, ale samotný vytvořený obraz závisí na tom, s jakými tvářemi jsme se setkali. To by potvrdzovalo teorii o tom, že každá kultura má svá měřítká krásy, ovšem na druhou stranu je současný svět natolik multikulturní, že se do naší představy o kráse zakomponovaly typické rysy Asiatů či Afričanů.²⁶

Když jsem se ptala Romů, jak vypadá krásná tvář nebo krásná žena, nedostalo se mi mnoho konkrétních odpovědí, i když nakonec se mi podařilo pár informací zjistit.

Respondentka 1: „Když bude holka nějaká tmavá, bude mít velký nos, bude silnější, bude šilhat, nebo nevím co, tak bude vedle té hezčí vypadat úplně jinak. Hezká holka je vysoká, štíhlá, má dlouhé vlasy, ale musí se taky umět chovat.“

Respondent 5: „Jako je mi to jedno, ale nesmí to být vyloženě nějaká hybrida.“

Respondentka 7: „Krásná žena je upravená, má dlouhé vlasy, make-up, je sebevědomá a milá.“

Respondent 6 mně pověděl, že když byl mladý, tak se koukal na to, jak žena vypadá, přiznal, že hodně posuzoval ženy podle krásy, ale teď že už mu to je jedno a jde mu hlavně o toleranci. Za krásnou ženu považuje hlavně svojí manželku.

Z dotazníkového šetření prováděného mezi majoritou vyplynulo, že za krásné jsou u ženy považované jemné rysy, nejčastěji byly zmiňovány krásné vlasy, elegance, péče o vzhled, upravenost, líčení, ženské křivky, něžnost, křehkost, úsměv, mládí, mateřství, vkus a také byla zmíněna symetrie.

Pro současnou společnost je typické používání různých kosmetických prostředků, které mohou dopomoci hezčímu a upravenému vzhledu. Tato situace je tak daleko, že pro některé profese je příjemný vzhled dokonce podmínkou. Dále je považované za důležité, co má člověk na sobě. Různými technikami se žena může přiblížit takovým rysům, které jsou považované za krásné. Může si zvýraznit oči či zjemnit pleť líčením, může mít načechrané husté vlasy, přiléhavým oblečením může dát vyniknout svým křivkám. Mě zajímalo, nakolik se ženy snaží svůj vzhled upravovat a jak je to pro ně důležité.

Když jsem se ptala romských žen, zda svůj vzhled nějak upravují, odpověděly mi:

Respondentka 1: „Jo, ale všechny to takhle nedělají, spíš ty český (myslí tím Olachy), když jsme třeba na Slovensku, tak tam už na vás koukají, že potřebujete koupelnu, nebo že když jdeš ven, oblíkneš se jinak než doma.“

Ostatní respondentky byly ale k upravování vzhledu skeptické. Některé říkaly, že se upravují jen občas, když mají čas a chce se jim, ale většinou jsou spíše přírodní.

²⁶ ETCOFF, Nancy. *Proč krása vládne světu*. Praha : Columbus, 2002, str. 154-157

Respondentka 7 si prý jen občas barví vlasy nebo si dá řasenku a oční stíny, jinak je raději sportovní. Respondentka 4 mi zase pověděla, že je pro ní vzhled důležitý, ale že si to nemůže dovolit. Pracuje totiž v multikulturním centru, kde její pracovní kolektiv je mužský a ona nechce provokovat. Kdyby si prý vzala přiléhavé oblečení nebo se moc upravovala, byla by to provokace. Celkově jsem vyzozorovala, že u Romů, se kterými jsem se setkala, není žádoucí, aby žena byla přehnaně vyzdobená.

Když jsem se ptala vítězek Miss Roma na to, zda je pro romské ženy důležité jak vypadají, Pavlína Lendelová mi řekla, že si to nemyslí, že se málo kdy upravují, ale že by to měly dělat, protože by se na ně koukalo lépe. Mladé dívky, které Pavlína zná, se prý ale upravují. Renata Čonková si také myslí, že všechny romské ženy se neupravují.

Z dotazníkového šetření prováděného mezi majoritou se ale ukázalo, že se například líčí drtivá většina dotazovaných žen. Snaha o upravování vlastního těla je tady mnohdy považovaná za samozřejmost, ale ne všechny ženy prý baví.

Zdá se, že u Romů je příliš upravená žena určitým symbolem provokace, důraz je kladen spíše na přírodní krásu. Preferovány jsou podobné tělesné znaky jako u majority (velké oči, dlouhé vlasy, štíhlá postava), ale je dobré, aby tyto rysy byly spíše přirozené. U majority je honba za upraveným vzhledem častější a je považovaná za něco žádoucího, nicméně mnoho lidí preferuje taktéž přirozenou krásu.

3.2 **Universální krása versus krása a kultura**

Osobní vkus v hodnocení krásy hraje podle výzkumů jen malý vliv, lidé se podle nich většinou shodnou na tom, která tvář je krásná, bez ohledu na antropologický typ jejího nositele. Typické znaky krásné tváře jsou velké, široce rozevřené oči, výrazné lící kosti, malý nos a plné rty.

V terénu se skutečně potvrdilo, že lidé upřednostňují na první pohled křehké a jemné rysy, velké oči, dlouhé vlasy, plné rty a menší nos a to jak u Romů, tak i u majority.

Respondentka 9: „Pro romské muže jsou ženy přitažlivé, když mají velké černé oči a dlouhé černé vlasy.“ Také Respondentka 1 mně řekla, že hezká dívka má malý nos, pěkné oči, hladkou světlou pleť a dlouhé vlasy. Pověděla mi, že takovou dívku budou muži preferovat.

Další zajímavostí je to, že malá miminka jsou považována za roztomilá a krásná napříč jakoukoli kulturou a mají přesně ty znaky jako velké oči, malé nosíky a hedvábnou pokožku, které s věkem ztrácíme. Taková žena, které tyto rysy částečně zůstanou, je pak většinou považována za mimořádně krásnou. Pokud o někom prohlásíme, že má dlouhý

nos, prozrazujeme, že máme uložený nějaký vzor „ideální“ krásy. Je však tato schopnost univerzální nebo závisí na konkrétní kultuře? Důkazem různého chápání krásy napříč kulturami a dějinami přináší Umberto Eco v knize *Dějiny krásy*, kde tvrdí, že různé historické etapy i společnosti vyznávaly jiný kult krásy.²⁷

To, zda lidé opravdu preferují dětské rysy, jsem se snažila ověřit v dotazníkovém šetření v otázce číslo 6. a 7. Vybrala jsem čtyři krásné ženské obličejce, všechny se zúčastnily soutěže krásy, dívky označené písmenem A a D se účastnily Miss Roma a B a C Miss ČR. Ptala jsem se lidí z majority, zda jsou všechny tyto ženy krásné, odpověď zněla pouze ve čtyřech případech tak, že krásné jsou jen některé. Ve zbývajících 37-mi případech dotazovaní odpověděli, že všechny tyto ženy jsou krásné. Záměrně jsem mezi tyto ženy zařadila dvě Romky a dvě dívky z majoritní společnosti. To však na výsledek nemělo zásadní vliv.

Jedna z těchto dívek, označená písmenem C, má nápadně dětské rysy. Zajímalo mě, kterou dívku budou dotazovaní označovat jako nejkrásnější.²⁸ Ukázalo se, že jako jednoznačně nejhezčí, zvolili lidé právě dívku C, celkově získala 22 ze 41 hlasů. Její popis odpovídá přesně dětským znakům, má velmi jemné rysy, výrazné oči a menší obličejovou část, která působí mladistvě.

Když jsem obrázky těchto žen předložila Romům, tato dívka získala opět největší počet hlasů a to 4 ze 7-mi. Avšak jsem si vědomá toho, že jsem obrázky předložila poměrně malému vzorku Romů. Z toho důvodu nemůžu dělat definitivní závěry o preferenci dětských rysů v obou skupinách. Vypozorovala jsem ale trend, že i když se téměř všem lidem zdáli předložené ženy krásné, pokud měli vybrat tu nejkrásnější, shodli se jednoznačně na dívce s dětskými rysy.

3.3 Krása jako výhoda

Ať už se krása pojí s ušlechtilostí nebo ne, vyvolává ušlechtilost u ostatních lidí. Z toho důvodu mohou požívat krásní lidé určitých výhod, na druhou stranu i nevýhod. V jedné studii byli požádáni studenti, aby na fotografiích označili ženy, pro které by byli ochotni udělat některé věci: pomoci při stěhování, půjčit peníze, darovat krev, darovat ledvinu, uplavat míli, aby ji zachránili nebo aby ji zachránit z hořícího domu. Riskantní věci byli muži ochotni udělat pro zřetelně krásnější ženy. Lidé taky častěji pomáhají a

²⁷ ECO, Umberto. *Dějiny krásy*. Praha : Argo, 2005, str. 13-14

²⁸ Příloha číslo 2., Otázka 7.

snáze omlouvají chování hezcích jedinců. Avšak je zajímavé, že je lidé méně často žádají o pomoc a mají na ně větší nároky. Někdy může být tedy krása výhodou, má ale jisté hranice. Největší výhodou tak možná zůstává průměrná krása.²⁹

To, že mají krásní lidé v životě i nějaké nevýhody potvrdila svou výpovědí romská Respondentka 2: „Myslím si, že krásní lidé nejsou moc oblíbený, ostatní si pak myslej, že jsou nafoukaný. Myslím si, že si to musej vybojovat, to uznání.“ Toto byla ale jediná zmínka mezi Romy o nevýhodách krásných lidí. Jinak se všichni respondenti shodli na tom, že mají hezcí lidé v životě výhody.

Respondentka 1: „Když je holka hezká, když je hubená hezká holka, tak se třeba dřív vdá, každý jí bude chtít za nevěstu.“

Respondentka 4 mi také řekla, že mají hezcí lidé výhody, například v seznamování s druhými to mají snazší. To samé tvrdil Respondent 6 i Respondentka 7. Výhody jsou patrné zejména na první dojem, při seznamování, hledání práce nebo partnera. Respondent 6 tvrdil, že někteří lidé svého vzhledu i zneužívají.

Majoritní společnost pak v dotazníkovém šetření, na otázku číslo 2.: Myslíte si, že mají krásní lidé některé věci v životě jednodušší?³⁰, odpověděla ano ve třiceti případech, jedenáct lidí si toto nemyslí. Výhody, které dotazovaní jmenovali, se nejčastěji týkaly hledání práce, partnera, seznamování s ostatními, dále zmiňovali to, že se jim nikdo neposmívá za vzhled, že můžou vykonávat specifická zaměstnání, jako je například modelka, mají lepší postavení ve společnosti, nadřazuje se jim například u zkoušek nebo u opačného pohlaví, jsou více oblíbení, ostatní jim dovolí více.

Když jsem se ptala modelek, které by mohly mít s touto problematikou velkou zkušenost, i ony mi potvrdily, že je pravda, že krásní lidé mají nějaké výhody. Monika Marková mi řekla: „No, popravdě asi trochu jo. Třeba už jen v tom, že když někam přijde krásná/ý ženská/chlap, který má aspoň trochu vystupování, tak Vás určitě hned nevyhodí a aspoň si Vás vyslechnou, co máte na srdci.“ Také Eliška Kubaláková si myslí to samé a tvrdí, že tomu tak bohužel je a že vzhled v životě člověka hraje velkou roli, i když by neměl.³¹

Zde je patrná shoda, jak Romové, tak i majorita si ve většině případů myslí, že krásní lidé mají některé věci v životě jednodušší a jejich vzhled jim přináší výhodu.

²⁹ ETCOFF, Nancy. *Proč krása vládne světu*. Praha : Columbus, 2002, str. 51-57

³⁰ Příloha číslo 2., Otázka číslo 2.

³¹ Příloha číslo 3.- rozhovory s modelkami.

3.4 Krása u Romů

Světlá pleť je pletí mládí a žen, které ještě neporodily dítě. V naší multikulturní společnosti si barvu pleti většinou spojujeme s rasismem. Barva kůže se ale neliší jen u příslušníků jednotlivých antropologických typů, ale i v jejich rámci, a to vzhledem k věku a pohlaví. Ženy často bývají světlejší než muži stejného antropologického typu, mají totiž méně melaninu v kůži a dále je barva kůže ovlivněna hormony. Kůže je obrazem zdraví či plodnosti, antropolog Douglas Jones tvrdí, že to, že muži dávají přednost ženám se světlejší pletí, je typické pro všechny kultury. Nicméně touha po světlejší kůži může mít mnohdy ledacos společného i s větší prestiží v rasistické společnosti.³²

U Romů se u tradiční nevěsty mimo jiné cenilo, právě pokud měla světlou pleť. Byla šukar parni Romni (krásné bílé děvče), šukar sar papin (krásná jako husa), přezdívka Papin se dávala krásným romským dívkám.³³ Dalšími výhodami bylo, aby byla dívka šikovná v domácnosti, uměla zpívat nebo tančit. Dívky, které tohle vše zvládaly, ale navíc byly krásné, se vdaly většinou dříve.³⁴ Toto dodnes platí u Olachů, což mi potvrdila Respondentka 1, ta mi řekla, že se rychleji vdá dívka, která je krásná, dobře vychovaná, je z dobré rodiny a se sňatkem souhlasí rodiče.

3.4.1 Rozhovory s Miss Roma ČR

Na celém světě existují soutěže krásy, kde mezi sebou soutěží dívky o titul královny krásy. Jedna taková soutěž je speciálně určená krásným Romkám. „Soutěž se podle organizátorů stále více dostává do podvědomí veřejnosti. Každý rok roste počet diváků, přijíždějí romští i neromští ze všech koutů světa.“³⁵

Vzhledem k tomu, že se soutěže účastní dívky, které jsou svým okolím, nebo sami sebou, považované za krásné, oslovila jsem dvě výherkyně, abych zjistila, co si myslí o kráse ony. Jako první uvádím rozhovor z Pavlínou Lendelovou, druhý rozhovor je pak s Renatou Čonkovou. Za těmito rozhovory bude následovat jejich zhodnocení.

³² ETCOFF, Nancy. *Proč krása vládne světu*. Praha : Columbus, 2002, str. 113-117

³³ *Romové v České republice*. Praha : Sociopress, 1999. str. 19

³⁴ Róza, osobní sdělení: 2010

³⁵ *IDNES.cz* [online]. 18.4.2009 [cit. 2011-03-06]. Romové zvolili svou miss. Dostupné z WWW: <http://brno.idnes.cz/obrazem-romove-zvolili-svou-miss-ma-dvacet-let-a-je-z-chomutova-pva-/brno-zpravy.asp?c=A090418_144319_brno_JAG>

Pavčina Lendelová**1. Vizitka**

- Pavčina Lendelová se narodila 19.10.1992 v Litoměřicích. Vyrůstala v Lovosicích a v současnosti zde také žije,
- Studuje obor Sociální péče,
- V roce 2010 vyhrála Pavčina Lendelová soutěž krásy Miss Roma ČR.

2. Rozhovor**Změnila Vám soutěž Miss Roma život? Máte například nějaké pracovní nabídky?**

Ani moc ne. Za začátku toho bylo na mě moc, ale časem to vše ze mě spadlo. Pracovní nabídky jsou, ale nejsou tak zajímavé jak bych si představovala.

Jste ráda, že jste se do soutěže přihlásila?

Ano teď už jo!

Jaký byl hlavní důvod, proč jste se do soutěže přihlásila? (impuls Vám dalo vaše okolí, nebo jste to například chtěla dokázat sama sobě)

Já jsem se do soutěže Miss Roma nepřihlásila. Do soutěže mě přihlásila maminka s tetou. Nechtěla jsem, ale tak mě přemlouvaly, až sem ten papír podepsala. Neměla jsem v úmyslu nic dokazovat. Je to celoživotní zkušenost.

Zvýšila Vám výhra v soutěži sebevědomí?

Abych pravdu řekla trochu ano. Taky si někdy říkám, jak jsem mohla vyhrát, když tam byly hezčí holky než jsem já.

Přinesla Vám soutěž také něco negativního?

Ne.

Myslíte si o sobě, že jste krásná?

Každá dívka je nějak krásná, nemusí to být zrovna vzhledově, ale každá dívka má v sobě něco krásného.

Jak by měla vypadat dívka, která se chce do Miss Roma přihlásit a co by měla umět?

Měla by být určitě krásná, chytrá, sympatická a měla by být sama sebou.

Jste sebevědomá?

Jak kdy!

Jste spokojená s tím jak vypadáte, popřípadě změnila byste něco na svém těle? Pokud ano, tak co?

Ano je toho trošku víc. Změnila bych svoji figuru. Nelíbí se mi na sobě, že jsem hubená a mám velké poprsí. Chtěla bych být trochu silnější.

Myslíte, že je výhodou být krásná? Mohou z toho v životě plynout nějaké výhody?

Ano někdy je to fakt výhodou. Ale dívka nesmí být hloupá.

Jak vypadá žena (Romka), která je přitažlivá pro romské muže?

Romským mužům se nejvíce líbí, když je žena svá. Snědá pleť, velké oči, dlouhé vlasy, musí být krev a mlíko, romským mužům se nelíbí štíhlé ženy.

Myslíte si, že existuje rozdíl mezi tím, jak vnímají krásu Romové a jak majorita (bílí)?

Nevím.

Myslíte si, že existuje nějaký typicky romský znak ženské krásy? Preferují Romové něco, co je typické jen pro ně? (například i některé vlastnosti)

Ano jsou to oči ... a musí být sama sebou.

Setkala jste se někdy s odmítavým postojem mužů (majority), poté co se dozvěděli, že jste Romka?

Ne, zatím ne.

Co je podle Vás krása?

Podle mě je krása to, co máte uvnitř, vzhled je až na posledním místě.

Myslíte si, že by se o sebe měla žena starat, upravovat se, aby byla krásnější?

Určitě ano, okolí potom na ni kouká lépe, než když jde ven neupravená.

Myslíte si, že v naší společnosti panuje kult štíhlosti? Je to výhoda být štíhlá?

Nevím, někteří mi říkají, že fakt mám výhodu, že všechno obléknu, ale mě to zase nebaví, byla bych ráda, kdybych aspoň těch 10kg ještě nabrala.

Je pro romské ženy důležité jak vypadají?

Abych pravdu řekla, některé Romky se ani neupravují a dělají těm slušným Romům akorát ostudu. Ale já co znám a bavím se s dívkami, tak ty na sebe dbají. A měli by to dělat i ostatní dívky... potom se na ně kouká lépe.

Renata Čonková**1. Vizitka**

- Renata Čonková se narodila 18.8.1988 v Brně, kde také vyrostla a v současnosti zde žije. Studuje Střední školu sociálních a zdravotnických služeb Vesna o.p.s. Brno,
- V roce 2005 vyhrála Renata Čonková MISS MORAVA v Hodoníně,
V roce 2007 vyhrála Renata Čonková MISS ROMA ČR taktéž v Hodoníně.



Obrázek 2: Renata Čonková³⁶

2. Rozhovor**Změnila Vám soutěž Miss Roma život? Máte například nějaké pracovní nabídky?**

Ne, soutěž Miss Roma mně nijak nezměnila můj život a žádné pracovní nabídky jsem nedostala.

Jste ráda, že jste se do soutěže přihlásila?

Ano jsem.

Jaký byl hlavní důvod, proč jste se do soutěže přihlásila? (impuls Vám dalo vaše okolí, nebo jste to například chtěla dokázat sama sobě)

Do soutěže MISS ROMA ČR jsem se už nechtěla přihlásit, ale bylo to poslední přání mého otce před jeho smrtí.

Zvýšila Vám výhra v soutěži sebevědomí?

Samozřejmě ano.

Přinesla Vám soutěž také něco negativního?

Ano přinesla, setkala jsem se s závistí romských děvčat mého věku.

Myslíte si o sobě, že jste krásná?

Sama o sobě to nemohu posoudit, to ponechám na ostatních lidech.

Jak by měla vypadat dívka, která se chce do Miss Roma přihlásit a co by měla umět?

Rozhodně by měla být sebevědomá, inteligentní a mít bojovného ducha zvítězit!

³⁶ Obrázek 2 mi poskytla sama Renata Čonková.

Jste sebevědomá?

Ano jsem.

Jste spokojená s tím jak vypadáte, popřípadě změnila byste něco na svém těle? Pokud ano, tak co?

Nemyslím si, že by bylo nutné na sobě něco změnit, přirozená krása je ta pravá.

Myslíte, že je výhodou být krásná? Mohou z toho v životě plynout nějaké výhody?

Věřím, že je výhodou být krásná a mohou z toho plynout v životě i výhody, které mně se nikterak nedostali. Věřím, že tyhle nevýhody prožívají pouze romské MISSKY.

Jak vypadá žena (Romka), která je přitažlivá pro romské muže?

Pro romské muže jsou ženy přitažlivé, když mají velké černé oči a dlouhé černé vlasy.

Myslíte si, že existuje rozdíl mezi tím, jak vnímají krásu Romové a jak majorita (bílí)?

Určitě ano.

Myslíte si, že existuje nějaký typicky romský znak ženské krásy? Preferují Romové něco, co je typické jen pro ně? (například i některé vlastnosti)

Typický romský znak ženské krásy jsou podle mého názoru dlouhé vlasy. Dále je typická pro Romy hudba, tanec a zpěv.

Setkala jste se někdy s odmítavým postojem mužů (majority), poté co se dozvěděli, že jste Romka?

Neměla jsem tu možnost se s tím setkat, proto to nemohu posoudit.

Co je podle Vás krása?

Podle mě je krása, když má člověk krásné srdce a duši.

Myslíte si, že by se o sebe měla žena starat, upravovat se, aby byla krásnější?

Každá žena by se měla starat o svůj zevnějšek, upravovat se a tím být krásnější.

Jakou postavu má podle Vás krásná romská žena?

Stejnou jako i žena z majority, vysoká, štíhlá s dlouhými nohami.

Myslíte si, že v naší společnosti panuje kult štíhlosti? Je to výhoda být štíhlá?

Určitě ano. Samozřejmě je výhoda mít štíhlou postavu.

Je pro romské ženy důležité jak vypadají?

Neplatí to pro všechny romské ženy.

Z uvedených rozhovorů vyplývá, že soutěž krásy dívkám moc život nezměnila. Žádné významné pracovní nabídky, jaké by si přály, nepřišly. Spíše jim vítězství zvýšilo sebevědomí. Do soutěže se přihlásily spíš než ze své iniciativy, na přání rodiny. Renatě Čonkové soutěž přinesla negativa, v podobě závidění ostatních dívek. Co se týče pojmu krásy, obě dívky se opět nejprve vyjadřovaly obecně a tvrdily, že každý je svým způsobem krásný. Důležitý je pro ně soulad fyzické krásy: dlouhé černé vlasy, výrazné oči, ne extrémně vyhublá postava a upravený vzhled a také té duševní krásy: dobré srdce, inteligence.

Překvapilo mě tvrzení Pavlína Lendelové ohledně spokojenosti s vlastním tělem: „nelíbí se mi na sobě, že jsem hubená a mám velké poprsí, chtěla bych být trochu silnější.“ To později také potvrdila tím, že by chtěla přibrat 10kg. Renata Čonková však se svým vzhledem spokojená je, uznává přirozenou krásu a myslí si, že Romové preferují přirozeně krásné ženy. Pěkného vzhledu se dá podle dívek využít v případě, že není člověk hloupý. Avšak jako hlavní znak krásy zdůrazňovaly vnitřní krásu člověka, která je podle nich velmi důležitá. Na druhou stranu tvrdí, že je dobré o svůj vzhled pečovat, což podle nich každá Romka nedělá.

4 POJETÍ TĚLA

Je důležité definovat základní pojmy vztahující se k chápání těla. Pojetí sebe sama se týká celkového pojetí své osoby a vychází z vlastních zkušeností i z názorů druhých a je jakýmsi subjektivním obrazem vlastní osoby. Tělo pak chápeme jako souhrn orgánů, ale také jako prostředek sebechápání a seberozvíjení.³⁷

Vnímání a pojetí těla je psychologický fenomén, který je významně ovlivněn sociologicky. Někdy je pojetí těla překládáno jako „body image“³⁸ a znamená způsob, jakým člověk přemýšlí o svém těle, jak ho vnímá a cítí. Konkrétně se může jednat o odhad velikosti těla, hodnocení přitažlivosti těla a emoce spojené s tvarem a velikostí postavy. Často se v souvislosti s pojetím těla objevuje termín nespokojenost s tělem, což jsou negativní pocity a myšlenky vztahující se k vlastnímu tělu.³⁹ Další definice uvádí, že termín pojetí těla v sobě zahrnuje vlastní stanovisko i význam okolí, chápeme ho jako emocionálně afektivní hodnocení vlastního těla.⁴⁰ Následující podkapitoly nahlíží na možnou interpretaci pojetí těla a jeho ideálu, která má význam pro mou práci.

4.1 Tělo a kultura

V dějinách sociální antropologie nacházíme kořeny nahlížení na tělo ve spojitosti s kulturou. Za zmínku stojí Margret Meadová, která studovala gender a sexualitu na ostrově Samoa nebo práce Roberta Herze, Mary Douglasové a Marcela Mause, kteří studovali tělo jako symbol. Témata, kterými se antropologové zabývali v souvislosti s tělem nejčastěji, byla například tetování, techniky zdobení těla, tanec a ženská či mužská obřízka. Ze sociologie a v současné době se k pojetí těla vyjadřuje Zygmund Bauman a tvrdí, že každá kultura utváří tělo svým vlastním způsobem.⁴¹

Oproti pojetí fyzické krásy lidského obličeje, odborná literatura v souvislosti s pojetím těla velmi často hovoří o kulturní podmíněnosti. Možná je to tím, že fyzická krása se mnohem častěji zaměřuje na biologicky podmíněný ideál. Avšak společnost tyto ideály

³⁷ FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001, str. 21

³⁸ GROGAN, Sarah. *Body image : Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada Publishing, 2000. str.11, (v práci bude užíváno českého výrazu: pojetí těla)

³⁹ Tamtéž, str. 11

⁴⁰ FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001, str. 23

⁴¹ HRČKOVÁ, Monika. *Význam těla v české společnosti*. Pardubice, 2009. str. 12. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

v souvislosti s tělem buď považuje za méně podstatné, vyžaduje je nebo je může dovést až do absurdních požadavků na tělesný vzhled.⁴²

V některých západních zemích navíc byly doloženy rozdíly v postoji k velikosti vlastního těla u různých etnických skupin. Harris et al. (1991) zjistili, že některé Afroamerické obézní ženy mají pozitivnější představu o svém těle než obézní „bílé“ Američanky. „Britské a americké výzkumy ukázaly, že afrokaribské, asijské, hispánské ženy uvádějí vyšší žádoucí tělesnou hmotnost, větší tělesné míry a méně obavy o tělesnou hmotnost, než „bílé“ ženy.“ V etnických skupinách kde není nadváha stigmatizována, se vyvíjí zdravější a spokojenější postoj k silnějším typům postav. V některých je kyprost ženy dokonce znamením síly a plodnosti. Zároveň ale přibývají důkazy o mizející tendenci tohoto rozdílného pojetí těla, zejména prostřednictvím médií.⁴³

Dále je nutné vzít také v potaz, že v některých chudých zemích je hubenost považovaná jako znak podvýživy, kdežto kyprost za známku blahobytu. Naše bohatší společnost však vyznává kult štíhlé postavy, která může být spojována se sebekontrolou.⁴⁴

Abych zjistila, zda se liší spokojenost s vlastním tělem u Romů a u majority, pokládala jsem všem otázku: Jste spokojeni se svojí postavou? Jste spokojeni se svým vzhledem? Změnili byste na sobě něco?

Od romských respondentek se mi dostalo většinou záporné reakce, pouze respondentka 3 mně odpověděla: „Jo, jsem taková jaká jsem, já jsem spíš přírodní.“ Překvapivé bylo, že dvě respondentky si přály dokonce přibrat, z toho jedna z nich je Miss Roma Pavlína Lendelová. Řekla mi, že by chtěla nabrat dokonce 10kg, že se jí nelíbí, jak je hubená a má velké poprsí.

Také respondentka 2 mi řekla: „No mohlo by to být lepší, chtěla bych přibrat.“ Když jsem se zeptala, jak by měla její postava vypadat, říkala, že by neměla být tak anorektická.

Z toho vyplývá, že romské ženy nejsou spokojené ani když jsou příliš hubené, ale ani když mají nadváhu.

Respondentka 1 mi řekla, že je tlustá, že se za to stydí, ne kvůli ostatním lidem, ale sama kvůli sobě, že se necítí, nemůže si obléknout všechno, co by chtěla a vadí jí to právě při oblékání. Také mi pověděla, že jsou všichni v jejím okolí silnější a že si myslí, že je to způsobem stravování, jedí prý hodně masa a mastného jídla. Tloušťka tedy podle ní není považovaná za něco žádaného, výhodu má vysoká štíhlá dívka, která má světlou pleť. Svůj

⁴² FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001, str. 59

⁴³ GROGAN, Sarah. *Body image : Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada Publishing, 2000. str.115-118

⁴⁴ Tamtéž, str. 25-26

vzhled upravuje Respondentka 1 často, chodí ke kadeřníkovi, má umělé nehty, upravené ruce jsou pro ní důležité. Dále se líčí a ráda si kupuje pěkné oblečení. Považuje se ale za výjimku, když přijede k příbuzným na Slovensko, není prý obvyklé, aby se člověk upravoval. Podle ní není časté, aby se ženy o sebe staraly, tvrdí, že v tomto směru žijí ještě v 19. nebo 20. století a nevědí co je to manikúra nebo kadeřník. Tato informátorka je olašská Romka.

Respondentka 4 také není spokojená se svojí postavou a říká, že nezná jedinou ženu, která by byla úplně spokojená, podle ní chce každá na sobě něco změnit, stejně tak i ona by si přála mít vypracovanější břicho, stehna a zadek. Na jejím těle se jí líbí krk. Když jsem se jí zeptala, jestli je pro ní důležité to, jak vypadá, odpověděla že ano, pro koho není důležité jak vypadá a že každý chce vypadat dobře. Když jsem se jí ale ptala, jak vypadá krásná žena, odpověděla, že vzhled pro ní není důležitý, že z ní musí vyzařovat něco jedinečného. V tom vidím v jejích odpovědích určitý nesoulad.

Respondentka 7 také není spokojená se svým vzhledem, dřív byla krásná, dokonce se chtěla přihlásit do Miss Roma, ale po dětech prý přibrala a necítí se dobře, chtěla by především zhubnout a omládnout. Svůj vzhled upravuje jen lehce, občas se nalíčí, řasenkou nebo stíny, ale jinak se snaží být spíše přírodní a sportovní.

Jak je se svým tělem spokojená majoritní část společnosti jsem zjišťovala v dotazníkovém šetření pokládáním stejných otázek. Na otázku číslo 17.: Jste spokojeni se svým vzhledem?, odpověděla nadpoloviční většina lidí ano, konkrétně to bylo 24 kladných odpovědí. Nespokojenost vyjádřilo 17 dotazovaných. Je nutné dodat, že pokud se objevila kladná odpověď a dotazovaný vyjádřil spokojenost se svým vzhledem, většinou se jednalo o muže.

V další otázce číslo 18., jsem zjišťovala, zda by na sobě lidé změnili některou část těla. Dostalo se mi 29 odpovědí ano a ve 12-ti případech se objevilo ne. Nejčastěji pak na sobě chtěli nespokojení měnit břicho (dokonce ve dvanácti případech), nohy, zadek, stehna, boky, poprsí (také velmi často), velký nos, bradu, zúžit prsty na rukou, zlepšit kvalitu nehtů a vlasů, změnit pigmentaci obličeje, často se objevovalo to, že by si přáli zhubnout. Pouze jediná odpověď se týkala očí, avšak dotazovaný si přál vyměnit své nemocné oči za zdravé.

Když jsem se ptala (v otázce číslo 20.), zda by si lidé přáli zhubnout, 33 lidí odpovědělo ano, pouze 8 lidí si to nepřálo. Průměrně dotazovaní chtěli shodit 6,5 kg, hodnoty se pohybovaly od 2 kg do 15 kg. Ukázalo se, že největším problémem je hmotnost, velké procento zkoumaných si přálo zhubnout, nebyli spokojení zejména s tvarem své postavy, například břicha nebo steh. Málo kdo si přál změnit některou část obličeje.

Když jsem se ptala dívek, které mají zkušenost s modelingem, na to, jestli jsou spokojené se svým tělem, dostalo se mi odpovědí, že je vždy co zdokonalovat a že ani ony nejsou úplně spokojené se svým vzhledem. Monika Marková mi odpověděla: „Snažím se cvičit, abych změnila to, co se mi nelíbí, ale přiznám se, že co jsem kdy poznala za slečny, tak nikdy jsem nepoznala žádnou, která by byla na 100% spokojená sama se sebou, i ty nejhezčí holky co třeba předváděly na přehlídkách pak řeší, jak by co změnilo.“ Také druhá dívka, se kterou jsem mluvila mi řekla, že žádná modelka není spokojená se vším, stejně tak i ona by si přála něco změnit.⁴⁵

Je zajímavé, že pokud si o sobě romská respondentka myslela, že je moc štíhlá, nebyla se sebou spokojená, přála si přibrat, nechtěla být vyhublá, přála si mít ženské (zaoblené) tvary, pokud byly Romky silnější přály si zhubnout, ale nechtěly být hubené příliš. Většina žen majoritní společnosti si přála zhubnout a to poměrně radikálně a chtěly být štíhlé. Zmínka o tom, že by si některá hubená žena přála přibrat se u majority neobjevila ani v jediném případě. Pokud byl někdo štíhlý, byl se sebou většinou také spokojený. To by dokazovalo, že v majoritní společnosti, je hubená postava žádaná, kdežto u Romů je hubená postava považovaná za příliš vyhublou a ideální postava je u nich v průměru o trochu silnější, než u majority. Nicméně obě skupiny preferují hubenou postavu, představa o ní se ale může lehce lišit.

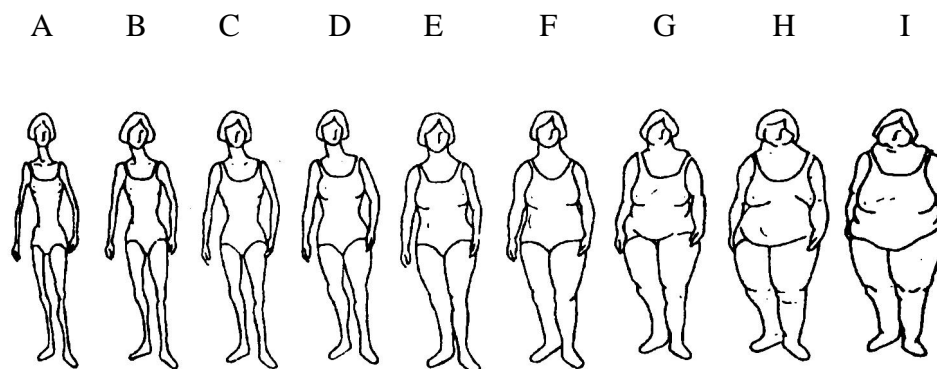
4.2 „Ideální“ postava a typy postav

Velký vliv se v chápání tělesného ideálu připisuje kultuře. V některých kulturách dochází až k drastickému přibližování se tomuto ideálu (prodlužování krku v Indonésii, deformace chodidel nebo lebky). Tělo člověka je úzce spjato s kulturou. Víme, že pohled na tělesný ideál je částečně individuální, přesto však lze v historii lidstva, napříč různými kulturami vysledovat jisté shodné trendy. Tyto požadavky pravděpodobně vycházejí z biologické podmíněnosti člověka v definování tělesného ideálu. Jsou jimi tělesné znaky mladých žen jako pevná prsa a boky, dále pak zakulacenost oproti hranatosti, mírná korpulence oproti vyzáblosti, neporušená, hladká kůže a celková symetrie. Chápání tělesného ideálu velkou měrou ovlivňuje také móda a média. Spolu s tím, jak se měnila móda, se často měnily také způsoby nazírání na krásné tělo. Dokud zůstávalo tělo z velké části zakryto, nebylo s čím jej porovnávat, až při postupném odkrývání různých částí těla se vytvořil

⁴⁵ Příloha číslo 3.- rozhovory s modelkami.

jednotný názor na to, co je ideální. Velkou měrou tak přispívají k šíření uniformity média a módní trendy.⁴⁶

Jednou z nejpoužívanějších metod, jak kvantitativně změřit představu o ideální postavě a spokojenost s vlastním tělem je technika siluety. Dotazovaným je předkládána stupnice siluet, od velmi štíhlých až po obézní. Účastník má vybrat takovou, která je nejpodobnější jeho postavě a takovou, jakou by si přál mít- jakou považuje za ideální. Často mají lidé tendenci označovat jako svou vlastní postavu takovou, která je ve skutečnosti silnější. Zároveň jako ideální označují postavu, která je vždy o něco hubenější než jejich skutečná postava a to i když jsou označující štíhlí.⁴⁷ Ukázkou stupnice hodnocení siluet ženské postavy představuje Obrázek číslo 3.



Obrázek 3: Stupnice hodnocení siluety ženské postavy⁴⁸

Tuto techniku siluet jsem využila také pro svojí práci a jako zdroj mi posloužila kniha Sarah Grogan: *Body image*⁴⁹. Vyzpozovala jsem, že je pro lidi celkově snazší ukázat na obrázek postavy, kterou považují za ideální, než složitě popisovat slovy, jak taková postava vypadá. Každá postava má své vlastní označení v podobě písmene, tím vznikla škála postav od A do I. Romům jsem při rozhovorech předkládala obrazový materiál a žádala je, aby na Obrázku 3 označili svou postavu a ideální tvar postavy. Zeptala jsem se šesti lidí, z toho čtyři jsou ženy a dva muži. Pět lidí označilo jako ideální postavu písmeno D (z toho 3 ženy a 2 muži), jedna žena pak označila jako ideální postavu písmeno C. Jako nejhezčí tedy vyšla postava označená písmenem D, jsem si ale vědoma toho, že obsáhlý vzorek respondentů je poměrně malý a mohlo dojít ke zkreslení mých závěrů.

⁴⁶ FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001, str. 61

⁴⁷ GROGAN, Sarah. *Body image : Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada Publishing, 2000. str. 31

⁴⁸ Tamtéž, str. 31

⁴⁹ Tamtéž, str. 31

Je zajímavé, že když jsem respondenty žádala, aby označili svou postavu, dvě romské ženy, které svou postavu označily písmenem B, považovaly jako ideální postavu silnější a to C a D. Také Miss Roma Pavlína Lendelová se zmínila o tom, že by chtěla přibrat, že je moc vyhublá. Když jsem se mezi Romy snažila představu ideálního těla konkretizovat, ptala jsem se, zda se respondentům líbí modelky. Respondenti 6 i 7 mi odpověděli že ano, že to jsou pěkné ženy, že se jim líbí i dívky, které se účastní soutěží krásy. Respondent 5 odpověděl, že se mu líbí ženy, které mají míry 90/60/90, ale že nesmějí být kost a kůže, žena má mít trochu tvary.

Respondentka 2 mi naopak řekla: „Ne, jsou to anorektičky. To mě nejvíc rozčílí, když oni dávají reklamu na hubnutí a jsou kost a kůže a oni chtějí ještě hubnout, to úplně. Oni to všude cpou, ona má 45 kg i s postelí a ona ještě nabízí produkty na hubnutí.“

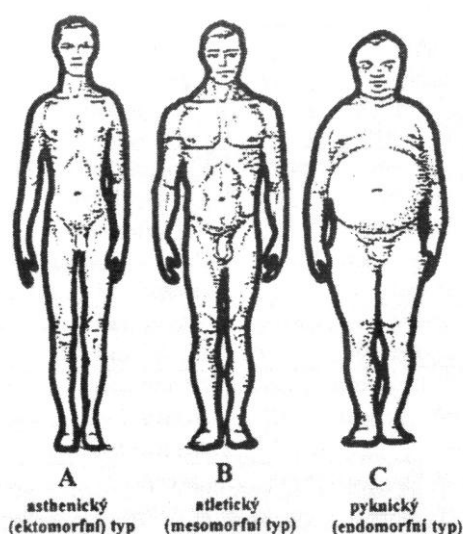
Respondentka 3: „Mě přijdou všechny stejné, nemá to nic na sobě nemá to zadek, nemá to prsa, vypadají jako kost a kůže, podle mě by měla mít modelka vypracovanou postavu, ať třeba cvičí.“

U majoritní skupiny se nestalo, aby někdo označil jako ideální postavu silnější, než měl sám. Trend byl ve všech případech opačný, jako nejhezčí dotazovaní považovali vždy siluetu hubenější než měli sami. Šest dotazovaných se k otázce nevyjádřilo, celkem tedy odpovědělo 35 lidí. Jako nejideálnější postava byla zvolena ta, jež je označena písmenem C, získala 17 hlasů, z toho od dvanácti žen a pěti mužů. Další atraktivní postava je D, tu považuje za ideální 13 lidí, z toho čtyři ženy a devět mužů. Je zajímavé, že ženy celkově považují za ideál postavu C, která je štíhlejší než D, muži pak preferují postavu D. Postavu B označili jako ideální čtyři dotazovaní, všechny ženy a jeden ženský hlas také dostala postava E. Postava B nedostala ani jeden mužský hlas. Z toho vyplývá, že nejideálnější se jeví silueta C, kterou prosazují hlavně ženy, někteří muži preferují také C, ale nejvíce D. To přináší důkaz o tom, že muži neobdivují extrémně hubenou postavu, ale spíše ženské zaoblené tvary.

Je zajímavé, že žádná dotazovaná žena neoznačila shodně svou postavu s tou ideální. Ani jedna z žen si tedy nemyslela, že právě její postava je nejhezčí. Dále jsem vyzorovala, že když žena označila svou siluetu a poté měla označit ideální, většinou se rozpětí mezi nimi pohybovalo o jedno nebo dvě písmena směrem doleva. Nejčastěji ženy označily jako svou postavu D a jako ideál postavu C. Když ale ženy ukázaly na svou postavu jako C, která je požadovaná většinou za nejkrásnější, přesto podle nich je ideální B. Podobně tomu tak bylo, když žena jako svou označila postavu F a ideál byl podle ní D.

Nikdo neoznačil postavy tak, aby mezi nimi byl rozptyl větší jak o dvě siluety směrem doleva (k štíhlejší). Je patrné, že ženy byly při určování ideální siluety ovlivněny také svou vlastní, přes to ale celkově panovala shoda na postavě C a D.

Pokud se díváme na lidskou postavu, hodnotíme zejména její tvar. Ten výrazně ovlivňuje množství tuku nebo svalů v těle. Na základě toho můžeme určit jednotlivé typy postav. Existuje mnoho způsobů rozdělení siluet, nejčastěji užívané je dělení podle Sheldona, který přináší Obrázek číslo 4. Tyto krajní typy se nazývají ektomorf (asthenický typ), který má nízkou váhu, je hubený a má nejméně tuku, mezomorf (atletický typ), který je hubený, ale má vypracovanou svalovou hmotu a společností je kladně hodnocený a endomorf (pyknický typ) který má velký obsah tuku v těle.⁵⁰



Obrázek 4: Typy postav⁵¹

Mnou provedený výzkum, který se zaměřil na ženské postavy potvrzuje, že nejlépe je hodnocen určitý průměr těchto typů postav. Když jsem dotazovaným lidem předkládala Obrázek číslo 2: Stupnici hodnocení siluety ženské postavy, nejlépe hodnocená byla postava C u majority a D u Romů. Obě postavy jsou štíhlé či vypracované, ale zároveň mají díky tukové tkáni zaoblené tvary či poprsí.

4.3 Tělo a stereotypy

„Některé výzkumy prokázaly, že existují jisté stereotypy (vzorce chování a myšlení) v nahlížení na člověka s určitými tělesnými charakteristikami, například kulatá záda mohou značit nedostatek sebevědomí, vzpřímený postoj vyvolává opačné představy. Dále se

⁵⁰ FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001, str. 82-23

⁵¹ Tamtéž, str. 82

vyskytují tendence spojovat jednotlivé konstituční typy s psychickými vlastnostmi. Člověk s charakteristikou pyknika je často považován za dobromyslného, družného, pomalého. Člověk s rysy astenika má pověst osoby uzavřené, citově labilní, idealistické. Atlet naopak budí dojem osoby extrovertované, citově stabilní, s analytickým myšlením.⁵² Stereotyp toho, jak by měla vypadat a chovat se dokonalá žena je: „Perfektní žena je vysoká, blondýna, má velikost šatů číslo 36, vydělává peníze, má dvě děti a manžela, je vzdělaná, uznávaná a spořádaná.“⁵³

K tomu, abych zjistila, zda lidé skutečně připisují druhým určité charakteristické vlastnosti na základě tvaru postavy, jsem využila obrazový materiál. Vybrala jsem z Obrázku číslo 2: Stupnice hodnocení siluety ženské postavy, dvě siluety a to konkrétně postavu označenou písmenem B, která je štíhlá a G, která je silnější a má velký obsah tuku v těle.

Při rozhovorech jsem se ptala, jaké vlastnosti by teoreticky mohla mít žena, která by měla siluetu jako B a jaké by asi měla žena se siluetou G.⁵⁴ V dotazníkovém šetření jsem k oběma obrázkům přiřadila stejné vlastnosti jako: aktivní, pečující, společenská, líná, oblíbená, přátelská, sebevědomá, dobrosrdečná, sportovní a úspěšná. Dotazovaní měli zakroužkovat, jaké vlastnosti by patřili ženě s postavou B a G. Inspirací k tomu, abych zvolila tuto techniku přiřazování vlastností člověku podle jeho vzhledu, mi byla kniha Sarah Grogan: *Body image*⁵⁵, kde byl proveden podobný výzkum.

Když jsem se ptala Romů, jaké vlastnosti bude mít silueta s označením B dostalo se mi následujících odpovědí.

Respondentka 2: „Ta bude sportovní, já myslím, že bude hodně sportovní.“

Respondentka 3: „Je taková hezká, taková dělá všechno rychle, je aktivní taková.“

Respondentka 4: „Je frustrovaná, nešťastná, strašně si bere, co o ní lidi řeknou.“

Respondent 5: „Drží dietu, nejí.“

Respondent 6 mi pověděl, že taková žena je velmi hubená, je možná nemocná a vzteklá.

Respondentka 7 si myslí, že je tato žena atletická a hodně sportuje. Často byl v souvislosti s touto siluetou zmiňován aktivní způsob života a sport.

Když jsem se ptala na to, jaké vlastnosti bude mít silueta G, respondenti odpověděli:

⁵² FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001, str.95

⁵³ CROOKOVÁ, Marion. *V zajetí image těla : Jak chápat a odmítat mýty o tělesném image*. Ostrava : OLDAG, 1995

⁵⁴ Příloha číslo 2., Otázka 25. a 26.

⁵⁵ GROGAN, Sarah. *Body image : Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada Publishing, 2000.

Respondentka 2: „Asi bude upřímná a veselá, já takovýhle znám a ty teda jsou většinou takový usměvavý, příjemný a hodný.“

Respondentka 3: „Ta je pomalá, ráda jí a je pohodlná.“

Respondentka 4: „Ta si myslí, že jí chlap nechce za to, jak vypadá, ráda by zhubla, ale myslí si, že nikdy nezhubne a tak se přejídá dál.“

Respondent 5: „Asi jí je všechno jedno, asi jí nezáleží na okolí, co si myslí, jak vypadá a jede si svůj život a říká si, hlavně že mi chutná.“

Respondent 6 si myslí, že je taková žena v pohodě, že neřeší, jak vypadá, že hodně jí a nebo může být nemocná.

Respondentka 7 o takovéto ženě soudí, že je to „buchta“, ráda jí, nesportuje, je zanedbaná a často se dívá na televizi.

Siluetu G v respondentech vzbuzovala dojem, že nežije aktivním způsobem života, že je líná nebo zanedbaná, ale zároveň se zmiňovali o tom, že bude hodná, milá a starostlivá.

Je tedy patrné, že jak o štíhlé, tak i o silnější žene, si dokáží respondenti myslet nějaké věci, či jí přiřazovat vlastnosti pouze na základě vzhledu její postavy. Odpověď na tuto otázku nečinilo nikomu velké potíže a všichni se ohledně siluet poměrně rozpovídali.

Také v dotazníkovém šetření prováděném mezi majoritní skupinou byly ve všech případech otázky číslo 25. a 26. vyplněné, nestalo se, že by někdo nechal odpověď bez povšimnutí. Jak již bylo zmíněno, dotazovaní měli zakroužkovat takové vlastnosti, které by přiřadili ženě se siluetou B a G. Mohli zakroužkovat jednu, všechny nebo žádnou z možností. Pouze jeden dotazovaný doplnil, že se na základě vzhledu nedají posuzovat vlastnosti a že by kterákoli z těchto žen, mohla mít veškeré zmiňované vlastnosti. Zbytek odpověděl následovně:

Postavě označené písmenem B přiřadili lidé vlastnosti jako:

- aktivní- 29krát označena,
- pečující- 9krát označena,
- společenská- 13krát označena,
- líná- 1krát označena,
- oblíbená- 6krát označena,
- přátelská- 4krát označena,
- sebevědomá- 19krát označena,
- dobrosrdečná- 2krát označena,
- sportovní- 35krát označena,

- úspěšná- 11krát označena.

Jak je zřejmé, lidé si o ženě s postavou B myslí, že je v první řadě sportovní, žije aktivním životem, je sebevědomá, společenská a úspěšná. Naopak vlastnosti jako líná, dobrosrdečná, přátelská, pečující nebo oblíbená jí na první pohled nejsou vlastní.

Postavě označené písmenem G přiřadili lidé vlastnosti jako:

- aktivní- 0krát označena,
- pečující- 16krát označena,
- společenská- 9krát označena,
- líná- 20krát označena,
- oblíbená- 7krát označena,
- přátelská- 26krát označena,
- sebevědomá- 1krát označena,
- dobrosrdečná- 27krát označena,
- sportovní- 0krát označena,
- úspěšná- 2krát označena.

Tady můžeme vidět, že žena se siluetou G je jednoznačně lidmi považovaná za dobrosrdečnou, přátelskou, línou a pečující. Dále byla spojována s vlastnostmi, jako je společenská a oblíbená. Pouze dva lidi si myslí, že může být úspěšná a jediný, že může být sebevědomá. Nikdo ji nepovažuje za aktivní a sportovní.

Dále mě zajímalo, co si myslí o obézních lidech modelky, které se naopak žíví velmi štíhlou postavou. Snažila jsem se zjistit, jestli také ony mají zakořeněné některé stereotypní představy o silnějších lidech. Zeptala jsem se jich na to, jestli si myslí, že mají lidé s nadváhou nedostatečnou vůli.

Eliška Kubaláková si myslí: „Ne, myslím, že jsou líní a nemají dostatek pohybu, pokud samozřejmě nejsou nemocní, to je jiné.“

Monika Marková mi odpověděla, že záleží na tom, jestli se svojí váhou chtějí něco dělat. Pokud ano, tak si myslí, že je chyba spíše v jejich jídelníčku nebo nevědomosti. Pokud ale nechtějí, pak si myslí, že je největší chybou nedostatek pohybu.

Celkově je naprosto evidentní, že jak Romové, tak i majorita jsou schopni dávat do souvislosti postavu člověka, její tvar a proporce s vlastnostmi. Navíc u štíhlé siluety B panovala mezi oběma skupinami úplná shoda v tom, že je sportovní a aktivní. U silnější siluety G pak převládá opět stejný názor na to, že je líná, není aktivní, ale je milá a příjemná.

5 ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na to, zda existuje rozdíl mezi tím, jak chápou své tělo a krásu Romové a jak majoritní skupina. To byla také hlavní výzkumná otázka celého díla. Dále jsem se snažila odpovědět na otázky týkající se upravování vlastního vzhledu, pokoušela jsem se zjistit, jaké ženské rysy lidé považují za krásné, jak vypadá ideálně hezká postava, jak jsou ženy spokojeny se svým tělem a jestli lidé přiřazují ostatním nějaké stereotypní vlastnosti na základě jejich vzhledu.

Hlavním důvodem toho, proč jsem si zvolila toto téma byl předpoklad, že se pojetí těla a ženské krásy bude u Romů oproti majoritě nějakým zásadním způsobem lišit. Nakolik se tato hypotéza potvrdila, či vyvrátila nyní uvedu.

S velkým překvapením jsem zjistila, že v pojetí ženské krásy velké odlišnosti nejsou. Obě skupiny preferují znaky jako velké a výrazné oči, plné rty, dlouhé vlasy, menší nos a hlavně často zmiňují, že důležitější než fyzická krása je krása duševní. Ideální žena má mít tedy příjemné vystupování, dobré srdce, má být milá, jemná, elegantní a přírodně krásná. I přes to, že každý zdůrazňoval význam přirozené krásy, panoval názor, že by žena měla o sebe dbát a být upravená. To je hlavní rozpor, který jsem objevila. Lidé tvrdili, že by každý měl být upravený, i když to někteří nedělají. Je možné, že respondenti mi tvrdili něco jiného, než ve skutečnosti dělali, asi pro to, aby nevypadali tak, že se o sebe nestarají. U Romů se kterými jsem mluvila jsem objevila menší tendenci pečovat o svůj vzhled než u majority a setkala jsem se s argumenty, že přehnaně upravená romská žena je provokativní. Ohledně ženské krásy u obou skupin bych řekla, že zásadní rozdíl nespočívá v tom, jaké znaky jsou považované za krásné, ale liší se snaha dosáhnout těchto znaků upravováním zevnějšku.

Co se týče spokojenosti s vlastním tělem, obě skupiny opět vykazují podobné rysy. Nejčastěji jsou ženy nespokojené s velikostí a zejména proporcemi svého těla. Problematickou partií je břicho, stehna a zadek. Svůj obličej chtělo změnit jen velice málo dotazovaných. Naprostá většina žen chce zhubnout a dosáhnout štíhlého, pevného těla. Nicméně v tomto případě jsem objevila lehký rozdíl v představě o štíhlém těle mezi Romy a majoritou. Jako ideálně krásnou postavu označovali Romové o něco silnější siluetu než majorita, ta označila jako krásnou siluetu o něco štíhlejší. Navíc jsem se mezi Romy setkala s ženami, které byly štíhlé, ale přály si přibrat, tvrdili, že jsou hubené až moc a není to hezké. S takovým tvrzením jsem se u majority nesetkala, každý kdo byl štíhlý, byl totiž spokojený. Představa o štíhlém těle se tedy mezi těmito skupinami může lehce lišit, nicméně u obou je žádaná postava, která je spíše hubenější.

Obě skupiny také připisovali podobné stereotypy ostatním na základě tvaru jejich postavy. Všichni se shodli, že štíhlá žena bude aktivní a sportovní a sebevědomá, kdežto žena obézní bude dobrosrdečná, přátelská, líná a ráda jí.

Jsem si ale vědoma toho, že výsledek na mou práci může mít vzorek lidí, které jsem oslovila, nechci tedy zobecňovat svá tvrzení na celou společnost, ale spíše na mnou oslovené respondenty.

Jako největší problém považuji to, že se lidé snažili působit lepším dojmem a podle toho také někdy odpovídali. Ukázalo se, že nejvhodnějším způsobem, jak získat relevantní informace byl v této práci obrazový materiál. Někdy se lidé zdráhali říct, jak vypadá krásná postava, ale když ji měli označit na obrázku, dokázali to hladce. Když měli říct, jak vypadá krásná žena, bylo to pro ně těžké, ale když ji měli označit na obrázku, problémy jim to nečinilo. Z toho důvodu bych při opakovaném výzkumu doporučila využívat daleko větší množství obrázků různých typů postav nebo obličejů.

Výzkumnou otázku se mi podařilo zodpovědět. Rozdíl mezi pojetím těla a ženské krásy mezi Romy a majoritou existuje, avšak není tolik patrný, jak jsem si představovala. Romové svůj vzhled upravují méně než majorita, neobjevila jsem u nich tak velkou tendenci přiblížit se ideálu, jako u majority. U obou skupin je žádaná štíhlá postava, u majority je ale tato nejžádanější postava o něco štíhlejší než u Romů. Když je totiž Romka velmi hubená, nelíbí se jí to, kdežto majorita je spokojená, pokud je velmi štíhlá. To je ten nejzásadnější rozdíl, jinak obě skupiny vykazují podobnost v nespokojenosti s vlastním tělem, pokud mají nadváhu a preferují podobné ženské rysy, jako velké oči, dlouhé vlasy, přírodní krásu a hlavně také krásu duševní.

6 POUŽITÉ ZDROJE

Literatura

CROOKOVÁ, Marion. *V zajetí image těla : Jak chápat a odmítat mýty o tělesném image*. Ostrava : OLDAG, 1995. 137 s. ISBN 80-85954-02-8.

Domáci vševěd. Praha : ŠOLC A ŠIMÁČEK, 1925. 764 s.

ECO, Umberto. *Dějiny krásy*. Praha : Argo, 2005. 439 s. ISBN 80-7203-677-7.

ECO, Umberto. *Dějiny ošklivosti*. Praha : Argo, 2007. 455 s. ISBN 978-80-7203-893-0.

ETCOFF, Nancy. *Proč krása vládne světu*. Praha : Columbus, 2002. 260 s. ISBN 80-7249-112-1.

FIALOVÁ, Ludmila. *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha : Karolinum, 2001. 269 s. ISBN 80-246-0173-7.

GROGAN, Sarah. *Body image : Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada Publishing, 2000. 184 s. ISBN 80-7169-907-1.

HRČKOVÁ, Monika. *Význam těla v české společnosti*. Pardubice, 2009. str. 12. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

KREBS, V. *Sociální politika*. Praha : ASPI, 2004.

Malý Ottův slovník naučný. Praha : J. OTTO, 1905. 1257 s.

Renzetti, Clarie M., Curran, Daniel J.: *Ženy, muži a společnost*, Karolinum, Praha 2003.

Romové v České republice. Praha : Sociopress, 1999. 558 s. ISBN 80-902260-7-8.

Internetové zdroje

Cool Picture Gallery [online]. 9.2.2011 [cit. 2011-03-01]. The Average Face of Women Across the World. Dostupné z WWW: <http://www.coolpicturegallery.net/2011/02/average-face-of-women-across-world.html>.

IDNES.cz [online]. 18.4.2009 [cit. 2011-03-06]. Romové zvolili svou miss. Dostupné z WWW: http://brno.idnes.cz/obrazem-romove-zvolili-svou-miss-ma-dvacet-let-a-je-z-chomutova-pva-/brno-zpravy.asp?c=A090418_144319_brno_JAG.

Seznam respondentů

Romové:

Respondenti	Pohlaví	Věk	Zaměstnání
Respondentka číslo 1	žena	28	mateřská dovolená
Respondentka číslo 2	žena	40	sociální pracovnice
Respondentka číslo 3	žena	41	sociální pracovnice
Respondentka číslo 4	žena	27	sociální pracovnice
Respondentka číslo 5	muž	46	sociální pracovník
Respondentka číslo 6	muž	35	sociální pracovník
Respondentka číslo 7	žena	27	mateřská dovolená
Respondentka číslo 8	žena	18	Miss Roma, studentka
Respondentka číslo 9	žena	22	Miss Roma, studentka

„ne-Romové“- majorita:

Respondentka číslo 10	žena	25	bývalá modelka
Respondentka číslo 11	žena	24	modelka

PŘÍLOHY

Příloha č. 1- rozhovory

1. Rozhovor: informátorka Róza

Jste spokojená se svojí postavou?

Nejsem...

Jak to?

Nejsem, jsem tlustá a pak se za to stydim, a von mě říká, manžel, že jemu to nevadí, ale mě samotný to vadí, vadí mě to při oblékání, moc při uklízení nebo tak, tak to mě nevadí, moc se jako neunavim nebo, nebo na to že jsem taková silnější jsem hodně na nohách a všeho možnýho dokola, ale prostě mě to vadí sama sobě na tom oblékání.

A pro muže to je žádaný, aby ta ženská měla trošku ženské tvary?

No podle mě, žejo, jakej má kdo vkus, někomu silnější, někomu hubenější..... hlavně u ženský je to, že musí mít sukni, musí mít sukni a kalhoty nemůže mít, jako jsou, jsou jakoby rodiny z města, kde se nosej ty kalhoty, ale u nás se nenosí, jenom holka když je jako doma a nebo když je holka svobodná, ale jak se holka vdá, tak pro ní kalhoty končej.

Aha a jak to?

No prostě ukazuje postavu hodně...

Těma kalhotama?

No kalhoty jí tvarujou všechno že jo, nohy, každej jí uvidí postavu, taky krátká sukne se nemůže nosit, musí se dlouhá, volná.

A to je všechno kvůli tomu muži? Aby se neukazovala jiným?

No, teďka jako já, když bych si vzala kalhoty, tak pro něho by to byla strašně velká ostuda, jako už si je nemůžu vzít, kolikrát třeba když jsem doma sama, tak jo, nebo pižamo třeba můžu jako, ale když tady nikdo není.

A třeba u trička to je jedno? Jestli je upnutý nebo třeba tílko nevadí?

Taky, záleží na tom chlapovi, jako třeba já si můžu vzít taky s výkrojem, všechno, ale jesi to vadí jemu, tak vono jí to řekne, jo, a vona si to nemůže vzít, třeba s menším výstřihem, to záleží všechno na tom chlapovi.

A třeba vlasy, tam je nějaké pravidlo? Může je mít rozpuštěný?

No to záleží na ní, jak vona se češe, von jí taky nezakáže: nemůžeš jít k holiči, nemůžeš se učesat, ale je taky to, že jí třeba zakáže, aby si malovala oči...

To jsem se taky chtěla zeptat, jak to je s malováním?

No některej chlap to zakazuje, von mě to nezakazuje, co se týká upravování, česání, malování to si můžu dělat já jak chci.

A tohle jí taky zakáže proto, aby se nevystavovala?

Jo, protože se s tím dělá hezčí, kouká na ní víc chlapů.

Takže je pro muže spíš žádané, aby ta manželka byla přírodní?

Joo, to určitě, není dobrý aby se moc vystavovala.

Ale třeba šperky, to zase vystavovat může?

No to jo, cigánky milujou zlato, každá jedna miluje zlato, jo a je taková, která si to vezme i doma na sebe, je taková, která si to vezme, jen když někam jde.

A to si bere, protože se chce ozdobit sama nebo se s tím chce třeba pochlubit?

Chce, aby se vidělo, že si to může dovolit...

Tchýně: Bylo to dobrý, holky? (a odnáší talíře)

že na to má, no to zlato se ukazuje, že je jako bohatší a je to tak, že když se někam jde, že se to zlato dává víc.

A jak to je na doma? Tam se nosí míň?

Jako může se, to je jak chceš, ale spíš se nosí doma jenom náušnice a jako hodně zlata se dává, když se někam jde.

A koukám že máte taky umělé nehty....

Jo, já bez nich nebudu, já vždycky si musím udělat čas sama na sebe, říkám, hodně lidí né, jako ty český, někdy taky, ale nejsou jako ty slovenský, ty jsou zaostalý hodně v tomhle, oni nevědí co to je manikúra, co to je holič, já zrovna před třema dnama jsem byla, já jsem zrovna minule říkala holkám, co tady byly, že jsou rozdílný cigáni, rumungro ty jsou, já nevím, voni si nosej kalhoty, dělaj si co chtěj, jako my můžeme taky, že jo, ale já bych sama bez něho(ukazuje na manžela) už nešla. Nebo by to bylo tak, že by mě dovolil, aby jsme šli jenom holky, jo, já mám švagrovinku, sestru, tak aby jsme si došly samy, do města, ale ne na zábavu, tam by na vás koukali, je tam hodně chlapů, a takže chodíte za jinýma.

A podle čeho si třeba chlap vybírá ženskou, když se seznamují?

No každéj má jinej vkus a zaprvé se nevybírání, vybírají rodiče, chlap si nevybere.

I do dneška to takhle funguje?

Jo

Takže vás taky dali dohromady rodiče?

Jo mě bylo 14 roků, jsem ho v životě neviděla, v životě jsem ho neviděla, neznala jsem ho a od těch 14-ti roků jsem s ním dodneška. A vydrželo to 14 roků, možná když na tom takhle někdy přemejšlim, že náš vztah vydrží vždycky víc u cigánů než takhle u vás, že jo, vy se znáte, berete se tak, že si vyberete mezi sebou a my si nevybíráme.

Tchýně: Ale holky, u vás je zase ten zvyk, že když vám je manžel nevěrný, že se rozejdete, ale u nás je to zase tak, že když chlap podvede ženu, to je normální, jo? Že se nerozejdou, ale kdyby to žena udělala svému manželovi, tak.... to by byly hádky, ale u vás to je prostě tak že se rozejdou.

A vám to nevadí?

Ne, na něm to není vidět, ale na tu ženskou by bylo, když by domů přinesla břicho, u nás je vždycky chlap za víc a žena je za méně. Kdyby to ženská udělala, tak by byla ostříhaná, že nosí ostudu a každéj jinej by si na ní ukazoval, i ten nejmenší, že co udělala.

Jakou byste třeba chtěla mít postavu?

Já bych chtěla bejt štíhlá, ale ne kvůli tomu, abych se někomu líbila, ale sama kvůli sobě, jako je to lepší hlavně v oblíkání, nemůžu se třeba oblíkat, zase tak... jako ty, ty kdybys byla od nás, seš hubená, já už cokoli nemůžu, i kdybych si vzala nějaký připlácly tričko, tak mě půjde vidět odcaď kousek a vodcaď kousek.

A jak je to se svlíkáním žen na veřejnosti, třeba na koupališti?

Ne, nesmíme, jako já když jdu třeba s dětma, tak já si vezmu slabou sukni, tílko, hodim si tam deku, něco si přečtu nebo tak a von s dětma jde do vody.

A proč se nesmíte svlíkat?

No protože bych zase byla odhalená, tím pádem by tam byli další chlapi, on by šel v plavkách, ona by byla v plavkách... a jak by vypadala? Jak by vypadala třeba ona (ukazuje na tchýni) v plavkách?

Tchýně: Můj Bože, chraň! Nikdy v životě jsem nebyla, ani když jsem byla mladá.

Nebo já žejo, ale kdyby byla svobodná, tak to může.

Může? Aha, takže to je do té doby, než má chlapa?

Jo dokud nemá chlapa, tak jo, ale zase ona si nemůže chodit kam chce, přijít si kdy chce, přivést si koho chce, to taky má svoje... co jí dovolej ty rodiče.

A co třeba oblečení, vybíráte si podle módních trendů nebo vám to je jedno?

Jako, oblečení, co je nejluxusnější, tak je nejlepší.

A co se týče materiálu nebo značky?

No značky, jako třeba hodně u nás, ty starší si dávaj ušít, a my už, ty mladší si spíš kupujeme, hlavně se nenosí černá, u nás se nosí černá jenom při křestu nebo na pohřbu, to se nemůže ani namalovat.

Držela jste někdy dietu?

Jo, vždycky si řeknu že jo, potom ne.

Tchýně: Stejně to nepomůže.

U nás jsou většinou silnější ty starší, než hubenější.

A to by mě právě zajímalo, proč to tak je.

To já nevím, jako Češi jíte úplně jinak než my jo, my když pocítíme hlad, tak si vezmeme cokoli, kdykoli, jo jako neřekneme přímo ve 12 hodin, že se musíme najíst nebo v 18.00 na večeri... to jsou samý, od malička ty děti už jsou takový to.

Takže to, že jste „silnější“ to je z toho důvodu, že se jinak stravujete?

Jo, jí se hodně, hodně se jí masa, mastnýho, třeba děti si daj chleba se sádlem normálním, ale zeleninu si taky dáme, jenom jako někdy, přílohu, ale čistě abych si udělala salát, bez masa, to nejde.

Tchýně: Ale to tělo si žádá to maso.

Má u vás hezká holka nějaké výhody?

Určitě, když je hezká, když je hubená hezká holka, tak se třeba dřív vdá, každej ji bude chtít za nevěstu, oni maj potom zájem, aby byla nevěsta tomu nebo tomu a daj potom ten který za ní dá nejvíc a ten který by se líbil rodičům, tak si jí vezme.

Takže tam hraje roli i to, jak vypadá?

Jo.

A taky třeba když má světlou pleť?

Manžel: Jo, to teda taky!

Jo když má světlou pleť, žejo když bude nějaká tmavá, s velkým nosem, silnější, bude škulat (šilhat) nebo nevím co, tak bude vypadat vedle tý hezčí úplně jinak, tak kterou si vybere, tak asi tu hezčí.

Takže hezká holka má menší nos a co ještě?

Je vysoká, štíhlá, světlá pleť, má dlouhý vlasy, ještě lepší a aby věděla tancovat, zpívat, taky se kouká aby se uměla chovat, z jaký je rodiny.

A jak se má chovat?

Musí být dobře vychovaná, nesmí být drzá, oprsklá, vědět uklízet, vařit.

A vy sama se teda upravujete, vzhled?

Jo.

A dělají to takhle všechny ženy?

Spíš ty český jo (myslí Olachy), ale když jedu třeba na Slovensko, tak to už na vás koukaj, že potřebujete tu koupelnu, že když jdeš ven, tak se oblíkneš jinak, než když seš doma.

A proč myslíte, že to takhle nedělají?

Protože žijou ještě ve 20. nebo 19. století.

Sledujete třeba soutěže krásy? Líbí se vám ty holky?

Jo, sleduju, ale na mě jsou třeba hrozně hubený. Jo ale sleduju to.

2. Rozhovor: sociální pracovnice, Darjav

Jste spokojená se svojí postavou?

No mohlo by to být lepší....

A co byste chtěla na sobě změnit?

No trochu přibrat.

Vážně?

No.

A jak by teda měla ta postava vypadat?

No spíš takovou.... no ne nějakou anorektickou.

Já tady mám takové obrázky (technika siluet, Obrázek č. 2). Která by se vám líbila nejvíc?

Všechno je to rambo, ale tak třeba to D.

Líbí se vám, když má žena svaly?

Ne, to vypadá divně. Líbí se mě, když je žena v normě, ani ne hubená, ani tlustá, tak něco mezi tím.

Líbí se vám modelky?

Ne, jsou to anorektičky. To mě nejvíc rozčílí, když oni dávají reklamu na hubnutí a jsou kost a kůže a oni chtějí ještě hubnout, to úplně. Oni to všude cpou, ona má 45 kg i s postelí a ona ještě nabízí produkty na hubnutí.

Jak by měla vypadat hezká žena?

Já si myslím, že každá je krásná, hlavně povahou, žejo, každá má v sobě něco hezkýho.

A jaké by teda měla mít vlastnosti?

No měla by být upřímná.

Myslíte si, že je třeba zvláštní, když je žena vyšší než její manžel? Nebo i silnější?

Ne, já myslím že ne.

Chcete vypadat dobře, upravujete se třeba nějak?

Když mám čas, tak jo, no ale když jsou děti a práce, tady jsem od půl 10 do 19.00, tak jsem ráda že si sednu.

Je pro vás třeba důležitá móda nebo co nosíte na sobě?

Někdy.

Jaké vlastnosti myslíte, že by mohla mít tadyta žena? (Obrázek č. 2, silueta B)

Ta bude sportovní, já myslím že bude hodně sportovní.

A co postava G?

Asi upřímná a veselá, ja nevim, já takovýhle znám teda a ty jsou většinou takový usměvavý, příjemný a hodný.

Víte o někom z okolí nebo třeba i známé osobnosti, kdo by se vám líbil, kdo je opravdu krásný?

Jé to já nevim, teď si nevzpomenu, třeba Bohdalka je taková.

Držela jste někdy dřív dietu?

Jo já jsem ze 70kg shodila na 45kg, ale během chvíle, ale to jsem byla nemocná, štítná žláza, ale 25kg no.

Myslíte si, že když silnější žena zhubne, že vypadá mladší?

Ne, spíš starší, je taková strhaná, takový bláto.

Líbí se vám soutěže krásy?

Ne, já myslím že ne. Sice se koukám, ale že bych někomu poslala hlas, to ne.

A znáte soutěž Miss Roma?

Znám, ale nevim kdo je, oni to myslim v televizi ani nedávaj.

A znáte nějakou vítězku Miss ČR?

Jo tak to je ta, Stočesová třeba Šeredová né, ta byla nějak druhá, a nebo ta Kobzanová.

Myslíte si, že mají hezcí lidé v životě výhody?

Nemaj.

Aha a proč?

No myslim si, že nejsou moc oblíbený, pak si myslej že jsou nafoukaný. Myslim, že si to musej vybojovat, to uznání.

A co si myslíte o plastické operaci?

To vůbec, to bych si nikdy nedala.

3. Rozhovor: sociální pracovnice, Darjav**Jste spokojená se svojí postavou? Chtěla byste něco změnit?**

Jo, jsem, jsem taková jaká jsem.

Takže byste třeba nechtěla zhubnout?

Ne.

Líbí se vám, když je třeba žena svalnatá?

No mě to je jedno, já to podle toho neposuzuju, já to ani nějak nesleduju, prostě je ten člověk takovej, normálně se s ním bavím.

Líbí se vám modelky?

Ano.

A připadají vám hubené nebo akorát?

Je fakt že někdy jsou moc.

Jak by měla vypadat žena, která vám připadá krásná?

No krásná, záleží jak která, záleží taky na tý ženský, jak se cejtí sama, je hezký, když je ženská upravená, ale říkám si, dělá to pro sebe, líbí se jí to.

A jaké by měla mít vlastnosti?

No to je různý, každej má jinou povahu, žejo, někdo je zlej, někdo je hodnej, záleží to na člověku, vnitřně, jakej je.

Je podle vás zvláštní, když je žena větší, nebo vyšší než její manžel?

Ne, já myslím, že ne, záleží na nich, jestli se maj rádi, jestli si rozuměj.

A vy sama chcete vypadat dobře nebo to pro vás není důležité?

Není to pro mě důležitý, ono nezáleží na člověku, jak vypadá, ale jakej je.

Jakou z těchto postav byste chtěla mít? (Siluety, Obrázek č.2)

To C, je taková střední, taková normální, tady to (ukazuje na postavu B, A) je moc hubený, takový to střední a vejš.

A jaké vlastnosti myslíte, že má tato žena? (Silueta B)

Taková hezká, taková všechno rychle, aktivní taková.

A ta druhá? (Silueta G)

No ta vůbec, ta je pomalá, ráda jí, pohodlná.

Znáte někoho, o kom si myslíte, že je krásný?

Já jako nekoukám na tu krásu, spíš na tu povahu, jo, může bejt třeba někdo oblíknutej, oháklej a přijde a bude se chovat špatně.

Držela jste někdy dietu?

Ne, furt jsem stejná.

Myslíte, že žena, která je silnější a zhubne, bude vypadat mladší?

Asi ano, bude mít hlavně ze sebe lepší pocit, že něco pro sebe udělala, že zhubla, že jí to víc sluší.

Myslíte si, že muže víc přitahují mladé dívky?

Já si myslím že jo, protože dneska je taková doba.

Upravujete se nějak?

Já ne, já jsem spíš přírodní.

Máte nějaký názor na plastické operace?

No ne, já bych to nedělala, ubližuje to tělu. Člověk do sebe zasahuje, do toho masa a mě to vadí, pro mě je to citlivý.

4. Rozhovor: sociální pracovnice, Multikulturní centrum

Jste spokojená se svojí postavou?

Ne, nejsem spokojená s ničím, neznám ženskou, která by byla spokojená se svojí postavou.

A co konkrétně byste změnila?

Břicho, stehna, zadek.

A je část těla, se kterou jste spokojená?

Krk.

Myslíte si, že byste měla zhubnout?

Hm, tak třináct kilo.

A jak byste to třeba udělala?

Sportovala bych.

Líbí se vám, když je žena svalnatá?

Ano.

A jaký máte názor na modelky?

Mě přijdou všechny stejné, nemá to nic na sobě nemá to zadek, nemá to prsa, vypadají jako kost a kůže, podle mě by měla mít modelka vypracovanou postavu, ať třeba cvičí.

Jak by vypadala krásná žena?

Pro mě je hezká ženská, která z ní vyzařuje něco, v čem je i od těch ostatních jiná a to je na ní nejdůležitější.

Takže vzhled podle vás není důležitý?

Ne, pro mě jsou důležitý ty vlastnosti.

Myslíte si, že je třeba zvláštní, když je žena větší než chlap?

Née, není.

Je pro vás důležité, aby jste vypadala dobře?

Jo a pro koho není?

A sledujete nějak módu?

No to jo, ale podívejte se v jakém prostředí já pracuju? Jsou tady samí chlapi, takže podle toho je i moje oblečení, žádný výstřihy, žádný obepnutý trička, prostě volnější, tak abych neprovokovala, bych si já sama sobě škodila.

Jakou postavu z tady těch máte? (Siluety, Obrázek č.2)

To E.

A jakou byste chtěla mít?

Asi tuhle, D.

Jaké vlastnosti může mít tahle žena? (Siluety, B)

Je frustrovaná, nešťastná, strašně si bere, co o ní lidi řeknou.

A tahle silnější? (Silueta G)

Ta si zase myslí, že jí chlap nechce za to jak vypadá, ráda by zhubla, ale myslí si, že nikdy nezhubne a tak se přejídá dál.

Je někdo ve vašem okolí, o kom si myslíte, že je krásný a nebo někdo ze známých osobností?

Jo, třeba Dagmar Havlová.

Držela jste někdy v životě dietu?

Jo, omezovala jsem se v jídle, ale nepomohlo to.

Myslíte si, že kdyby jste zhubla, měla byste větší sebevědomí?

Jo.

A vypadala byste mladší?

Ne, ono většinou, holka která zhubne, tak strašně zestárne v obličejí, protože ta kůže je úplně vytahaná, bych jim řekla, že ono jim je třeba 20 a já bych jim řekla 40, se mnou chodila holka do školy, byla silnější, pak jsem jí potkala asi po 10 letech a ona vypadá na starou babku. Ona měla černý vlasy, vychrtlá protože měla bulimii a teď ten frňák jí úplně vystoupnul a ty oči vykulený.

Sledujete soutěže krásy?

Ne.

A myslíte si, že ty holky které tam jsou, že jsou hezké?

Jo, tak musej bejt hezký, jinak by tam asi nebyly. Ale zase né všechny, některou bych třeba jako chlap přehlídla.

Myslíte si, že jsou mladší dívky pro muže přitažlivější?

Jo, svojí nezkušeností, blbostí.

Upravujete se nějak?

Když jdu někam večer, tak se namaluju.

Myslíte si, že mají hezcí lidé nějaké výhody?

Mají, třeba v seznamování, mají to snazší.

Máte nějaký názor na plastické operace?

Pokud jim to zvýší sebevědomí a dělá to čistě jen pro sebe, tak to chápu, to pak pomůže.

5. Rozhovor: sociální pracovník, Multikulturní centrum**Líbí se vám, jakou má vaše partnerka postavu?**

Líbila se mi, teď už je to takový, no.

A můžu se zeptat, jakou má postavu?

No teď nevím, jak vám to mám říct, no je teďka taková akorát.

A změnil byste něco na její postavě?

No teď už né, už mě to je jedno.

A jaká se vám líbí postava?

90/60/90, ňáko normální, ale zase musí mít nějaký tvary.

A obličej, jak by měl vypadat? Třeba nějaká známá osobnost.

Je mi to jedno, ale nesmí to bejt vyloženě ňáká hybrida. Ale na kráse nezáleží, záleží na chování. Ale líbí se mi brunetka, jo už vim, třeba jako Verešová.

Líbí se vám, když je žena svalnatá?

Ne, trošku aby měla tvary.

Líbí se vám modelky?

Ano.

A jaký by měla mít krásná žena vlastnosti?

No měla by mít vlastnosti, když teda bych s ní měl jít do vztahu..... já to řeknu úplně jednoduše, aby měla dobrý srdce. Od toho se to všechno odvíjí.

Připadá vám zvláštní, když je žena vyšší než její muž?

Na tom nezáleží, hlavně že se mají rádi.

Je pro vás důležité, jak vaše manželka vypadá?

Ne, teď už ne.

A když jste si jí vybíral? Koukal jste, jestli je hezká?

Určitě taky.

Líbí se vám, když má žena přiléhavé oblečení?

No když si to může dovolit, když jí to sluší, tak určitě.

Jaká z postav se vám líbí? (Siluety, Obrázek č. 2)

Tak nějak od toho C, až do E, ještě ty tři figury jdou, ale to CDE, to by ještě šlo.

A jaké myslíte že může mít tady ta žena vlastnosti? (Silueta B)

Drží dietu, nejlí.

A tahle ta silnější? (Silueta G)

Asi jí je všechno jedno, asi jí nezáleží na okolí, co si myslí jak vypadá a jede si svůj život a říká si, hlavně že mě chutná.

Kdo z vašeho okolí je krásný?

No my mezi sebou, mezi Romama, máme spoustu krásnejch žen.

Když žena zhubne, bude se víc líbit mužům?

Určitě, samozřejmě.

Znáte soutěže Miss?

Jo, díváme se, líbí se mi to.

A znáte Miss Roma?

Vím že to je, ale není to nějak moc v televizi. Ale líbí se mi to. Jsou tam hezký holky.

Stydíte se třeba když se svlíknete, myslím třeba na veřejnosti do plavek?

No já né, mě už to je jedno, ale zase my se jako obecně stydíme. Jako my Romáci. My se před sebou moc nesvlíkáme, třeba na koupališti, hlavně mezi sebou, jak se známe, ženský se moc před náma nesvlíkaj.

Příloha č. 2- dotazník

Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

dostal se Vám do rukou dotazník, který se týká výzkumu problematiky fenoménu ženské krásy a pojetí těla.

Jsem studentkou oboru Sociální antropologie na Univerzitě Pardubice a výsledky tohoto anonymního dotazníkového šetření využiji výhradně pro sepsání bakalářské práce.

Mnohokrát Vám děkuji za Váš čas a pravdivé odpovědi, bez kterých by tato práce ani nemohla vzniknout.

Martina Ptáčková

Statistické údaje:

Nejprve Vás prosím o vyplnění základních údajů:

1. Jaké je Vaše pohlaví?
 - a) muž
 - b) žena

2. Jaká je Vaše národnost?
 - a) česká
 - b) romská
 - c) jiná:

3. Kolik je Vám let:

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a) základní
 - b) vyučen/a
 - c) střední s maturitou
 - d) vyšší odborné
 - e) vysokoškolské

5. Jaké je Vaše zaměstnání?
.....

Otázky:

1. Co je podle Vás krása?

.....
.....
.....

2. Myslíte si, že mají krásní lidé některé věci v životě jednodušší?

a) ano – jaké to jsou?

.....

b) ne

3. Myslíte si, že jsou krásní lidé sebevědomí?

a) ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) ne

4. Je pro Vás vzhled partnera důležitý?

a) ano

b) spíše ano

c) spíše ne

d) ne

5. V čem spatřujete ženskost? (vzhled nebo vlastnosti)

6. Jsou podle Vás všechny tyto ženy krásné?

a) ano, jsou krásné

b) krásné jsou pouze některé- které?

c) ne, nejsou krásné

A



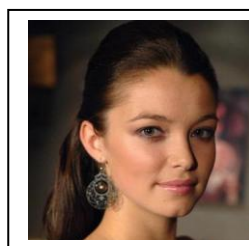
Zdroj: GypsySpirit

B



Zdroj: Chytrá žena

C



Zdroj: Super.cz

D



Zdroj: IDNES

7. Která z těchto žen Vám připadá nejkrásnější?

8. Která postava (Obr. 1 či 2) je podle Vás vhodnější ze zdravotního hlediska? Je lepší být velmi štíhlá nebo mít plnější tvary?

1



Zdroj: Holkythings

2



Zdroj: Pluska

9. Myslíte si, že krása odchází s věkem?
.....
.....
.....
10. Máte strach z projevů stárnutí? (zakroužkujte ty, kterých se obáváte)
- a) šedivění vlasů
 - b) vrásky
 - c) přibývání na váze
 - d) nemoci
 - e) nebojím se stárnutí
11. Kvůli komu chcete vypadat dobře?
- a) kvůli partnerovi
 - b) kvůli sobě
 - c) pro své okolí
 - d) není to pro mě důležité
 - e) kvůli někomu jinému.....
12. Napadne Vás někdy, když vidíte modelku/modela, například v časopise, že byste tak také chtěli vypadat?
- a) ano
 - b) ne
13. Sledujete časopisy nebo pořady, které se zabývají módou a zlepšováním vzhledu?
- a) ano, často
 - b) občas
 - c) nesleduji
14. Podle čeho se oblékáte? (lze označit více odpovědí)
- a) podle módy
 - b) podle toho, jak mi to sluší
 - c) podle rady partnera/partnerky
 - d) podle toho, co mi poradí přátelé nebo rodina
 - e) podle ceny
 - f) podle toho, co mi přijde pod ruku, je mi to jedno
15. Se kterou z těchto praktik máte zkušenost? (možnost více odpovědí)
- a) malování, líčení
 - b) návštěva kosmetického salónu
 - c) návštěva kadeřníka
 - d) návštěva vizážisty
 - e) plastická operace
 - f) holení podpaží
 - g) holení ohanbí
 - h) holení chloupků na nohách
 - i) tetování
 - j) nosím šperky
 - k) barvení vlasů
 - l) jiné

16. Jste ochotni pro krásu něco vytrpět? Popřípadě co?

.....

17. Jste spokojeni se svým vzhledem?

- a) ano
- b) ne

18. Je některá část Vašeho těla, kterou by jste změnili?

- a) ano- která?

.....

- b) ne

19. Vadilo by Vám přibrat pár kil? (například 3 kila)

- a) ano, velice
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne, vůbec

20. Myslíte si, že by pro Vás bylo dobré zhubnout pár kilo?

- a) ano- kolik.....
- b) ne

21. Drželi jste někdy dietu?

- a) ano
- b) ne

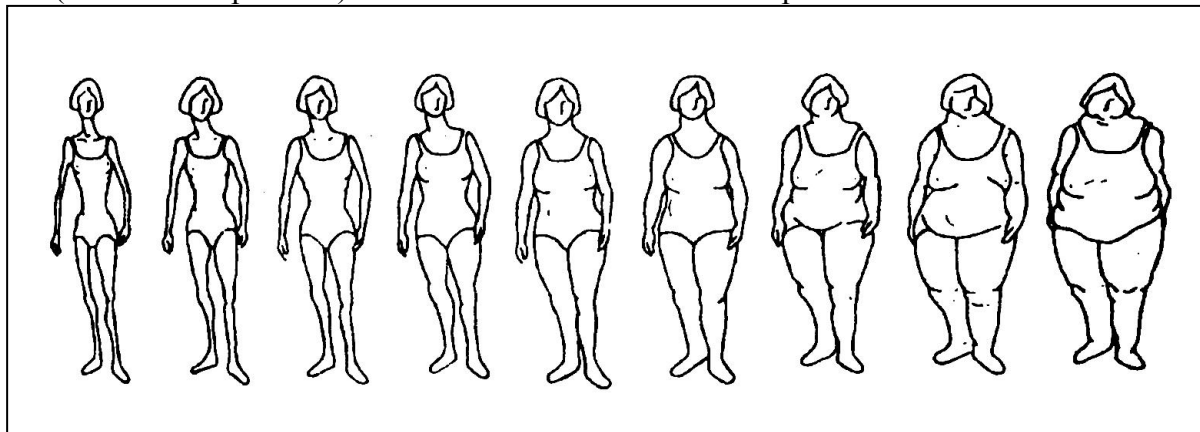
22. Znáte někoho, kdo trpěl poruchou příjmu potravy- anorexií nebo bulimií?

- a) ano
- b) ne

23. Myslíte si, že jste sebevědomý člověk?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

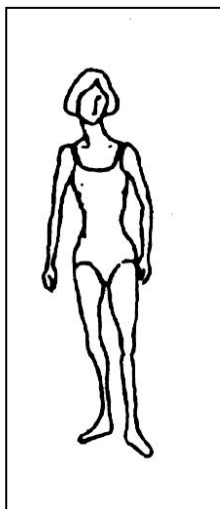
24. Přiřaďte písmena k obrázkům: A tvar své postavy
 (Muži označí pouze B) B ideálně krásnou postavu



Zdroj: Grogan, Sarah, autor: Stunckard et al.

25. Jaké vlastnosti byste přiřadili ženě s takovou postavou? (zakroužkujte více možností)

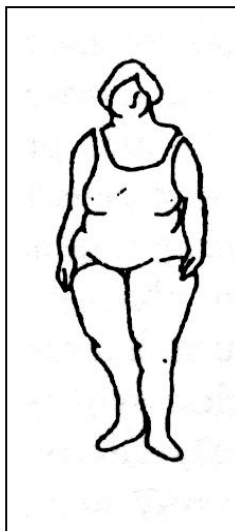
- a) aktivní
- b) pečující
- c) společenská
- d) líná
- e) oblíbená
- f) přátelská
- g) sebevědomá
- h) dobrosrdečná
- i) sportovní
- j) úspěšná



Zdroj: Grogan, Sarah, autor: Stunckard et al.

26. Jaké Vlastnosti byste přiřadili ženě s takovou postavou? (zakroužkujte více možností)

- a) aktivní
- b) pečující
- c) společenská
- d) líná
- e) oblíbená
- f) přátelská
- g) sebevědomá
- h) dobrosrdečná
- i) sportovní
- j) úspěšná



Zdroj: Grogan, Sarah, autor: Stunckard et al.

Mnohokrát Vám děkuji za Vaši pomoc při vyplnění dotazníku.

Příloha č. 3- rozhovory s modelkami

Monika Marková

1. Vizitka

- Monika Marková se narodila 28.4.1985 v Náchodě.
- Vyrostla v Novém Městě nad Metují a v současnosti žije v Plzni.
- Vystudovala - Střední odborné učiliště řemesel a služeb v HK, obor Kosmetička
- Střední odborná škola potravinářská Smiřice, obor Podnikání v oboru obchodu a služeb a nyní pracuje jako administrativní pracovnice ve stavební firmě
- Modeling je tedy pro Moniku Markovou příležitostné přivydělání.

2. Rozhovor

Jaké typy dívek mají šanci uspět v modelingu?

Hlavně ty co si za tím tvrdě jdou a mají sebevědomí.

Jak jste se k modelingu dostala?

Mamka pomáhala na módních přehlídkách, tak poprvé jsem předváděla v 8 letech a pak přes kamarádku, která měla v práci kolegyni, co učila modelky v jedné agentuře chodit.

Co pro Vás modeling znamená?

Tedy už jen zajímavé zkušenosti a tenkrát příjemné přivydělání peněz.

Baví Vás modeling?

Bavil, ale hrozně jsem se vždycky styděla.

Je těžké dělat modeling?

Ani bych neřekla, ale asi záleží na jaký úrovni ho dělat chcete. Já nikdy nechtěla nikde proniknout.

Jaké požadavky jsou kladeny na modelky?

Na přehlídková mola musíte mít určité požadovanou výšku min. 173cm a být hubená (na můj vkus až moc). Co se týče focení, tak výška není tak důležitá.

Jak se díváte na trend štíhlosti?

Řekla bych, že v současnosti se už naštěstí upouští od anorektických typů a chce se, aby modelka vypadala aspoň trochu žensky.

Jaký je Váš recept na krásu?

Nevím jestli mám recept na krásu, ale určitě jsem velký zastánce sportu.

Jste sebevědomá?

Myslím, že zdravě jo. Záleží jak na co a jak kdy, každopádně na mola bych se už nevrhala.

Připadáte si stejně tak krásná po ránu, jako když jste upravená například na focení?

Tak to určitě ne.

Změnila byste nějakou část svého těla?

Snažím se cvičit, abych změnila to, co se mi nelíbí...ale přiznám se, že co jsem kdy poznala za slečny, tak nikdy jsem nepoznala žádnou, která by byla 100% spokojená sama se sebou – i ty nejhezčí holky co třeba předváděly na přehlídkách pak řeší, jak by co změnilo, atd.

Jste sama se svým vzhledem spokojená?

Vždycky je co zlepšovat. Někdy si říkám, že to docela jde a někdy zas je úplně všechno špatně.

Podstoupila byste někdy plastickou operaci, například i za několik desítek let?

Jen v případě vážné nemoci nebo zranění (např. po odejmutí prsu, popáleniny). Jedinou estetickou úpravu připouštím korekci očních víček.

Jak vypadá žena, která je velmi přitažlivá pro muže?

Myslím si, že hlavně musí být pohodová, sympatická a pak už záleží na vkusu každého muže. Nemyslím si, že by je přitahovali od pohledu nafoukaný barbíny.

Jak vypadá ideálně krásný obličej?

Takový neexistuje, každý považuje za „ideálně krásný obličej“ úplně něco jiného.

Změnil se Váš pohled na krásu od doby, co jste dělala modeling?

Nemyslím si.

Myslíte si, že mají krásní lidé v životě nějaké výhody?

No, popravdě asi trochu jo. Třeba už jen v tom, že když někam přijde krásná/ý ženská/chlap, (který má aspoň trochu vystupování) tak Vás určitě hned nevyhodí a aspoň si Vás vyslechnout co máte na srdci.

Myslíte si, že lidé kteří mají nadváhu, mají nedostatečnou vůli?

Záleží jestli vůbec s tím něco dělat chtějí? Pokud ano, tak myslím, že velkou roli v tom hraje nevědomost, co se týče zdravého životního stylu – tzn. špatné „naordinování diet“. Ale určitě na tom má velký podíl dědičnost a zdraví, ale znám spoustu lidí, kteří zhubli díky tomu, že začali sportovat a hlavně pravidelně a zdravě jíst – jen opravdu chtít.

Myslíte si, že vzhled hraje v životě člověka velkou roli?

Jsou důležitější věci než vzhled.

Eliška Kubaláková**1. Vizitka**

- Eliška Kubaláková se narodila 24.5.1986 v Náchodě. Vyrostla v Novém Městě nad Metují a v současnosti žije v zahraničí (ale stále má trvalý pobyt v N. M. n. M.),
- Vystudovala SpgŠ Litomyšl a nyní pracuje jako modelka v zahraničí,
- Modeling je tedy pro Elišku K. stálá profese, avšak jak sama říká, modeling je jako profese každým dnem nestálá, pokud se nebavíme o top modelkách.

2. Rozhovor**Jaké typy dívek mají šanci uspět v modelingu?**

Myslím, že v modelingu nelze přímo říci, jaké typy dívek mají šanci uspět. Jelikož modeling v sobě zahrnuje spoustu odvětví a jde hodně o štěstí, vytrvalost, sebevědomí.

Jak jste se k modelingu dostala?

Náhodou.

Co pro Vás modeling znamená?

Dobrou zábavu, cestování, poznávání nových lidí a míst.

Baví Vás modeling?

Ano.

Je těžké dělat modeling?

Není k tomu potřeba žádné vzdělání, ale člověk nemůže být žádná barbie.

Jaké požadavky jsou kladeny na modelky?

Různé, podle potřeby a libosti klienta

Jak se díváte na trend štíhlosti?

Trend štíhlosti? Obecně je to poměrně nechutné a rozšířené, ale svět se mění, to vidíme na vyšším množství plnoštíhlých modelek. A podle mě se rozumní lidé nenechají ovlivnit.

Jaký je Váš recept na krásu?

Bylinky, spánek, cvičení a hlavně krása vnitřní.

Jste sebevědomá?

V každé profesi je potřeba být sebevědomý.

Připadáte si stejně tak krásná po ránu, jako když jste upravená například na focení?

Ano, i když to má jinou podobu.. já jsem já.

Změnila byste nějakou část svého těla?

Samozřejmě.. jako každá jiná modelka.

Jste sama se svým vzhledem spokojená?

Vždy je co zdokonalovat.

Podstoupila byste někdy plastickou operaci, například i za několik desítek let?

Spíše ne a když, tak jen na vrásky či kruhy pod očima.

Jak vypadá žena, která je velmi přitažlivá pro muže?

To záleží na muži, každý má své individuální preference.

Jak vypadá ideálně krásný obličej?

Co je to ideál? Podle mě vše zajímavé, či jiné, je krásné

Změnil se Váš pohled na krásu od doby, co děláte modeling?

Ani moc ne.

Myslíte si, že mají krásní lidé v životě nějaké výhody?

Bohužel ano.

Myslíte si, že lidé kteří mají nadváhu, mají nedostatečnou vůli?

Ne, myslím, že jsou líní a nemají dostatek pohybu, pokud samozřejmě nejsou nemocní, to je jiné.

Myslíte si, že vzhled hraje v životě člověka velkou roli?

Myslím, že by neměl, ale asi ano.

Příloha č. 4- seznam obrázků

Obrázek číslo 1: Tváře jednotlivých národů vzniklé překrýváním,

Obrázek číslo 2: Renata Čonková,

Obrázek číslo 3: Stupnice hodnocení siluety ženské postavy,

Obrázek číslo 4: Typy postav.